

OBČINA VELIKE LAŠČE

OBČINSKI SVET

14. redna seja – 5. november 2020

GRADIVO ZA OBRAVNAVO NA SEJI OBČINSKEGA SVETA

Datum: 27. oktober 2020

TOČKA:4

ZADEVA: LOKALNI PROGRAM ZA KULTURO OBČINE VELIKE LAŠČE 2020-2024

NAMEN: Razprava in sprejem na eni obravnavi

PРАВNA PODLAGA: Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07, 56/08, 4/10, 2/11 in 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18-ZNOrg)

PREDLAGATELJ: Župan dr. Tadej Malovrh

POROČEVALCA: Matjaž Gruden, predsednik odbora za družbene dejavnosti
mag. Barbara Pečnik, občinska uprava

PREDLOG SKLEPA: Občinski svet Občine Velike Lašče sprejme Lokalni program za kulturo občine Velike Lašče 2020-2024

OBRAZLOŽITEV:

Razlogi za obravnavo in sprejem:

Formalni razlogi za sprejetje akta so podani v Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07, 56/08, 4/10, 2/11 in 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18-ZNOrg, v nadaljevanju: ZUJIK), ki v 14. členu določa, da morajo lokalne skupnosti – občine pripraviti in sprejeti program za področje kulture za štiriletno obdobje, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje. Lokalni program za kulturo Občine Velike Lašče je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki izhaja iz doseženega položaja kulture v občini in s katerim se ugotovi vloga kulture v razvoju občine ter javni interes zanjo. Pomeni vsebinsko opredelitev in utemeljitev za zagotavljanje programov in sredstev ter je podlaga za potencialno večanje proračunskih sredstev na tem področju. Med drugim je sprejem akta potreben tudi za podaljšanje certifikata Branju prijazna občina, kar občina Velike Lašče iz vidika njene bogate kulturne tradicije vsekakor je.

Ocena stanja:

Zadnji Lokalni program za kulturo občine Velike Lašče je bil sprejet za obdobje 2005-2008. Le-ta že vsebuje osnovne usmeritve na področju kulturne politike v občini Velike Lašče, ki so

v novem programu razširjene in nadgrajene ter podrobneje razdelane po področjih, ki izhajajo iz Nacionalnega programa za kulturo.

Cilji:

Lokalni program kulture je temeljni dokument razvojnega načrtovanja kulturnih politik v občini, ki določa prioritete in ciljne usmeritve. Ob razvojni funkciji ima ta program tudi druge pomembne razsežnosti, spodbuja razprave in razmišljanja o vlogi in pomenu kulture in umetnosti politične in strokovne odločevalce opozarja, da je potrebno kulturo vključevati v javne politike in ustrezno načrtovati njeno organiziranost in financiranje, razvoj občinstva in širšo vpetost v življenje občine.

Dokument upošteva zgodovinski položaj in razvoj kulture na območju občine Velike Lašče, upošteva njene prednosti in slabosti ter zagotavlja pogoje za ohranjanje in razvoj kulture in njenih lokalnih posebnosti glede na nevarnosti in priložnosti, s katerimi se bo v obravnavanem obdobju kulturna dejavnost predvidoma soočala. Hkrati opredeljuje načine in možnosti za dvig kulturne ustvarjalnosti, za večanje dostopnosti kulturnih dobrin in ustvarjanja ter pogoje za spodbujanje raznolikosti kulturnih dobrin.

Finančne posledice:

Sprejem Letnega programa kulture ne bo imel neposrednih posledic za Proračun občine Velike Lašče, razen tistih, ki so že načrtovane v proračunu za leto 2020 in 2021.

dr. Tadej Malovrh
Župan

Priloge:

- sklep o sprejemu Lokalnega programa za kulturo občine Velike Lašče 2020-2024
- Lokalni program za kulturo občine Velike Lašče 2020-2024

Na podlagi 14. člena Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg) in 16. člena Statuta občine Velike Lašče (Uradno glasilo Občine Velike Lašče, št. 2/06 UPB, 6/13, 2/19) je Občinski svet Občine Velike Lašče na ____ redni seji, dne _____ sprejel

S K L E P

1.

Občinski svet Občine Velike Lašče sprejme Lokalni program za kulturo občine Velike Lašče 2020-2024.

2.

Ta sklep začne veljati takoj.

Številka:
Velike Lašče, dne

Župan Občine Velike Lašče
dr. Tadej Malovrh

**LOKALNI PROGRAM ZA KULTURO OBČINE
VELIKE LAŠČE
2020 – 2024**

Velike Lašče, oktober 2020

Z dopolnitvami Odbora za družbene dejavnosti z dne 8.7.2020

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	5
1.1. Zakonske podlage.....	5
1.2. Javni interes na področju kulturne dejavnosti.....	6
2. SPLOŠNI CILJI, POSLANSTVO, VIZIJA IN PREDNOSTNE USMERITVE	7
2.1. Splošni cilji in ukrepi lokalnega programa za kulturo	7
2.1.1. Ohranjanje in razvoj slovenskega jezika.....	7
2.1.2. Zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost.....	8
2.1.3. Neposredna podpora ustvarjalcem in projektom na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti.....	9
2.1.4. Vključevanje kulturne vzgoje na vseh ravneh izobraževalnih procesov.....	10
2.1.5. Spodbujanje kulturne raznolikosti.....	11
2.1.6. Spodbujanje kulturnih projektov za dvig kvalitete življenja in povečanje socialne kohezivnosti	11
2.1.7. Aktivno sodelovanje med kulturo in gospodarstvom.....	12
2.1.8. Informatizacija v kulturi.....	13
2.2. Poslanstvo	14
2.3. Vizija	14
2.4. Prednostne usmeritve	14
2.4.1. Izboljšati usposobljenost in medsebojno sodelovanje deležnikov v kulturi.....	14
2.4.2. Pomen kulture kot perspektivne dejavnosti v občini Velike Lašče.....	15
2.4.3. Občina Velike Lašče kot kulturno in ustvarjalno odprta občina	15
3. KULTURNE DOBRINE V LUČI NACIONALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO	15
3.1. Knjiga.....	15
3.2. Film in avdiovizualna dejavnost.....	16
3.3. Uprizoritvene umetnosti.....	17
3.4. Glasbene umetnosti	18
3.5. Vizualne umetnosti.....	19
3.6. Intermedijske umetnosti	19

3.7. Ljubiteljska kulturna dejavnost.....	20
3.8. Mediji.....	20
3.9. Arhitektura.....	20
3.10. Kulturna dediščina.....	20
3.11. Knjižnična dejavnost.....	21
3.12. Arhivska dejavnost.....	21
3.13. Slovenski jezik.....	22
3.14. Kulturno-umetnostna vzgoja.....	22
3.15. Človekove pravice in varovanje kulturnih raznolikosti.....	22
3.16. Kulturne industrije.....	23
3.17. Oblikovanje - kulturna industrija.....	23
3.18. Digitalizacija.....	23
3.19. Mednarodno sodelovanje.....	23
3.20. Trg dela.....	24
4. KULTURNA TRADICIJA OBČINE VELIKE LAŠČE.....	24
5. JAVNI ZAVODI NA PODROČJU KULTURE V OBČINI VELIKE LAŠČE.....	27
5.1. MKL, Knjižnica Frana Levstika Velike Lašče.....	27
5.2. Osnovna šola Primoža Trubarja in Vrtec Sončni žarek.....	30
5.2.1. Vrtec Sončni žarek.....	32
5.2.3. Javni interes na področju kulturno umetnostne vzgoje za predšolske in osnovnošolske otroke v občini Velike Lašče.....	32
5.3. Javni zavod Trubarjevi kraji.....	33
5.4. Glasbena šola.....	34
6. JAVNI INTERES OBČINE VELIKE LAŠČE NA PODROČJU KULTURNE DEDIŠČINE.....	34
6.1. Nepremična kulturna dediščina.....	34
6.2. Premična kulturna dediščina.....	38
6.3. Nesnovna kulturna dediščina.....	40
7. LJUBITELJSKA KULTURA	41
7.1. Sedanje stanje in opredelitev funkcije.....	41

7.2. Javni interes občine Velike Lašče na področju ljubiteljske kulture.....	41
7.2.1. Status delovanja društev v javnem interesu na področju kulture.....	42
7.3. Pregled ljubiteljske dejavnosti po posameznih dejavnostih.....	42
7.3.1. Javni sklad RS za kulturne dejavnosti - Območna izpostava Ljubljana okolica.....	42
7.3.1. Kulturna društva.....	43
7.3.2. Kulturni projekti in dogodki v javnem interesu.....	44
8. NALOGE OBČINE VELIKE LAŠČE NA PODROČJU KULTURE.....	45
8.1 Naloge občine Velike Lašče na področju kulture.....	45
8.2 Cilji občine Velike Lašče na področju kulture.....	45
8.2. Zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost.....	45
8.2.1. Ohranitev obstoječega kulturnega standarda in njegova postopna nadgraditev.....	46
8.2.3. Financiranje kulturnih dejavnosti skladno z zakonom.....	46
8.2.4. Zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje kulturnih dejavnosti.....	46
8.2.5. Zagotavljanje pogojev za razvoj kulturno-umetniške ustvarjalnosti občanov.....	46
8.2.6. Dvig kulturne ravni in konkurenčnosti ponudbe.....	46
8.2.7. Predstavljanje naravne in kulturne dediščine.....	46
8.2.8. Umestitev/ uvedba novih projektov v obstoječo kulturno ponudbo.....	47
9. JAVNA KULTURNA INFRASTRUKTURA V OBČINI VELIKE LAŠČE.....	47
9.1 Kulturni domovi.....	47
9.2 Javni interes na področju dejavnosti kulturnih domov.....	48
10. KULTURNI TURIZEM.....	50
11. MEDNARODNO SODELOVANJE.....	50
12. PRORAČUNSKO FINANCIRANJE DEJAVNOSTI.....	51
12.1. Načini financiranja.....	51
12.2. Sredstva za delovanje in investicije v kulturno infrastrukturo.....	51
13. POSTOPKI LETNEGA NAČRTOVANJA IN POROČANJA ZA KULTURNE DEJAVNOSTI.....	51

1. UVOD

Lokalni program za kulturo Občine Velike Lašče je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki izhaja iz doseženega položaja kulture v občini in s katerim se ugotovi vloga kulture v razvoju občine ter javni interes zanjo.

Lokalni program za kulturo opredeli kulturne prioritete ter opredeli cilje in ukrepe za dosego ciljev. Sprejema se za obdobje štirih let, za obdobje **2020–2024**, in opredeljuje predvsem kratkoročne in srednjeročne cilje. Lokalni program za kulturo je temeljni programski in izvedbeni dokument, ki postavlja prioritete občinske kulturne politike in neposredno odgovarja na ključne probleme posameznih področij kulture. Dokument upošteva zgodovinski položaj in razvoj kulture na območju občine Velike Lašče, upošteva njene prednosti in slabosti ter zagotavlja pogoje za ohranjanje in razvoj kulture in njenih lokalnih posebnosti glede na nevarnosti in priložnosti, s katerimi se bo v obravnavanem obdobju kulturna dejavnost predvidoma soočala. Hkrati opredeljuje načine in možnosti za dvig kulturne ustvarjalnosti, za večanje dostopnosti kulturnih dobrin in ustvarjanja ter pogoje za spodbujanje raznolikosti kulturnih dobrin. Lokalni program kulture Občine Velike Lašče predvideva raznovrstne usmeritve, ki so potrebne za njegovo uresničitev.

1.1. Zakonske podlage

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07, 56/08, 4/10, 2/11 in 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18-ZN Org, v nadaljevanju: ZUJIK) v 14. členu določa, da morajo lokalne skupnosti – občine pripraviti in sprejeti program za področje kulture za štiriletno obdobje, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje. Vsebinsko podlago in izhodiščni dokument za pripravo lokalnega programa kulture predstavlja Nacionalni program za kulturo (Uradni list RS, št. 99/13; v nadaljevanju: NPK),¹ ki skuša predvsem obogatiti in nadgraditi nekatera področja ter zagotoviti lažje odzivanje na potrebe in izzive časa, kar naj bi veljalo tudi za lokalne programe kulture. NPK postavlja temelje kulturno-političnega modela, usmerja skrb za formalne pogoje kulturnega delovanja, hkrati pa daje zavezo, da svoj namen, smisel in mesto v skupnosti oblikuje kultura sama. Kulturna politika naj bi sledila trem temeljnim načelom: vrhunskosti, raznolikosti in raznovrstnosti ter dostopnosti.

Lokalni program kulture Občine Velike Lašče za obdobje 2020–2024 (v nadaljevanju: LPK) se uresničuje na podlagi programov javnih zavodov, ki delujejo na območju občine Velike Lašče, območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti, javnih povabil za financiranje javnih kulturnih programov in projektov in po postopku neposrednega poziva. Javni interes za kulturo v občini Velike Lašče se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikostjo in slovensko kulturno identiteto. Ti pogoji se zagotavljajo z vsakoletnim proračunom in vzpostavljenjo kulturno infrastrukturo. V okviru

¹ Nacionalni program za 2020–2027 v pripravi.

finančnih, kadrovskih in prostorskih možnosti bo občina Velike Lašče pripravljala in ustvarjala pogoje za ustrezno organiziranost na področju kulturnih dejavnosti.

1.2. Javni interes na področju kulturne dejavnosti

Lokalna skupnost uresničuje javni interes za kulturo v skladu z ZUJIK-om zlasti z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin, z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture (24. čl. ZUJIK). Lokalna skupnost v javnem interesu zagotavlja pogoje za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin, ki se na trgu ne zagotavljajo v zadostnem obsegu ali kakovosti, ali zaradi dostopnosti najširšemu krogu uporabnikov. Javne kulturne dobrine zagotavlja v obliki oziroma na način javne službe in s podporo posamičnim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom (25. čl. ZUJIK). Občina zagotavlja najmanj tiste javne kulturne dobrine, ki jih določajo posebni zakoni (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, ipd.), podpira ljubiteljske kulturne dejavnosti ter pokriva tudi druge kulturne potrebe prebivalcev, ki jih ugotovi s svojim programom za kulturo. Ne glede na prejšnji odstavek občina zagotovi tudi javne kulturne dobrine širšega pomena (uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, novi mediji ipd.), če je to mogoče glede na objektivne okoliščine, kot so število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete ipd., oziroma če to izhaja iz kulturne tradicije občine (66. čl. ZUJIK). Področja kulture v javnem interesu se v skladu z Nacionalnim programom za kulturo nanašajo na knjigo in knjižnično dejavnost, likovno umetnost, uprizoritvene umetnosti, glasbeno umetnost, intermedijsko umetnost, avdiovizualno kulturo, celotno področje kulturne dediščine z arhivistiko, s posebnimi poudarki na slovenščini, ljubiteljski kulturi in mednarodnem sodelovanju. Na teh področjih ima zelo pomembno in velikokrat osrednjo vlogo neprofitno delujoč javni sektor, a skupaj z organizacijami in zasebniki civilne družbe v negospodarstvu in gospodarstvu. Dejstvo pa je, da kulturna dejavnost presega pravkar navedene dejavnosti in se zliva v celotno življenje ljudi in razvoj družbe.

Občina Velike Lašče od svoje ustanovitve naprej posveča veliko skrb javnemu interesu na področju kulture, ki obsega zlasti:

- ustvarjanje možnosti za skladen kulturni razvoj občanov in občank Občine Velike Lašče kakor tudi za razvoj posameznih kulturnih dejavnosti in društev,
- zagotavljanje pogojev za ustvarjanje, posredovanje in dostopnost kulture,
- uveljavljanje kulturnih ustvarjalcev, kulturnih društev in organizacij občine Velike Lašče doma in v tujini;
- zagotavljanje varstva kulturne in naravne dediščine,
- kulturno vzgojo v javnih zavodih v lasti občine Velike Lašče ter razvoj kulturno interesne dejavnosti le-teh,
- izobraževanje za potrebe kulturne dejavnosti,
- promocijo občine Velike Lašče kot kulturno usmerjene občine.

Javni interes občine Velike Lašče kot lokalne skupnosti se na področju kulture uresničuje:

- z občinskim programom kulture,

- z delovanjem lokalnih javnih služb in javnih zavodov na področju kulture,
- z zagotavljanjem pogojev za opravljanje in razvoj kulturnih dejavnosti,
- z zagotavljanjem javnih sredstev za kulturo iz proračuna občine Velike Lašče in državnega proračuna skladno z veljavno zakonodajo (sofinanciranje investicij v kulturi),
- z neposrednim financiranjem kulturnih programov oziroma projektov iz javnih sredstev,
- z oblikovanjem javne infrastrukture na področju kulture,
- z določanjem posebnih pogojev za opravljanje posamezne dejavnosti na področju kulture, če to zahteva narava te dejavnosti.

Za uresničevanje javnega interesa na področju kulture Občina Velike Lašče zagotavlja proračunska finančna sredstva zlasti za naslednje namene:

- za varstvo naravne in kulturne dediščine,
- za delovanje kulturnih društev in izvajanje kulturnih programov,
- za druga društva in organizacije, ki izvajajo dodatne kulturne programe,
- za investicije, vzdrževanje in opremljanje javne infrastrukture na področju kulture,
- za spodbujanje kulturnih dosežkov,
- za založniško dejavnost,
- za promocijsko dejavnost na področju kulture,
- za knjižnično dejavnost.

2. SPLOŠNI CILJI, POSLANSTVO, VIZIJA IN PREDNOSTNE USMERITVE

2.1. Splošni cilji in ukrepi lokalnega programa za kulturo

2.1.1. Ohranjanje in razvoj slovenskega jezika

Ohranjanje in razvoj slovenskega jezika znotraj Evropske unije je eden od najpomembnejših ciljev nacionalnega in lokalnih programov za kulturo. Gre za usklajeno skrb za kulturno, politično in ekonomsko razsežnost jezika. Jezikovna politika mora posegati na vsa področja kulturnega udejstvovanja od knjižnične in založniške dejavnosti pa do uprizoritvenih in avdiovizualnih umetnosti, ki jim je jezik eno od orodij ustvarjanja. Skrb za jezik na območju občine Velike Lašče se kaže v podpori programom in projektom, ki izkazujejo ali spodbujajo razvoj jezikovne kulture. Pri zagotavljanju skrbi za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika predstavlja pomembno osnovo dejavnost ravno ljubiteljska kultura in delo z mladimi.

Ukrepi:

- literarna dejavnost: spodbujanje ustvarjanja v slovenskem jeziku in prevajanja, povečevanje dostopnosti knjige ter dvig ravni bralne kulture in funkcionalne pismenosti,

- knjižnična dejavnost: povečevanje dostopnosti knjižničnega gradiva, elektronskih publikacij v slovenščini, digitalizirane knjižne dediščine ter razvoj branja,
- uprizoritvene umetnosti: spodbujanje produkcije in postprodukcije v slovenskem jeziku in izvirne slovenske dramatike ter pomoč pri njihovem prenosu v druge medije,
- mediji in avdiovizualna kultura: dvig ravni jezikovne kulture,
- ljubiteljska dejavnost,
- vokalna glasba: spodbujanje izvajanja slovenskih pesmi (tudi ljudskih) v izvorni obliki in priredbi,
- folklorna dejavnost: ohranjanje in negovanje ljudskega izročila,
- izobraževalna dejavnost: novinarske delavnice, literarni ustvarjalci, tečaji retorike,
- poudarek na sodelovanju z društvi na vseh področjih kulturnega življenja, tako v matični državi kot v zamejstvu,
- dvig ravni uporabe slovenskega jezika v javni rabi,
- ohranjanje narečij.

Kazalniki: /na prebivalca v slovenskem jeziku/

- število izdanih knjig,
- število letno izposojenih knjig v splošnih knjižnicah,
- število letno prodanih knjig,
- število gledaliških predstav in število ponovitev posamezne predstave,
- število tiskanih medijev (časopisi, tedniki, mesečniki),
- število avdio in video edicij,
- število slovenskih pesmi na koncertih (v odstotkih),
- število kulturnih izmenjav in skupnih projektov s slovenskimi zamejci.

2.1.2. Zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost

Kultura je neodtujljivi del človekovih pravic in kot taka dosegljiva najširšemu krogu uporabnikov. Cilj Lokalnega programa za kulturo v Občini Velike Lašče je zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin na različnih ravneh (lokalna, fizična, informacijska, socialna ...) in pogojev za ustvarjalnost. Dostopnost kulture tako ne sme biti pogojena geografsko ali s socialnim statusom posameznika. Ta cilj je treba uveljaviti na vseh področjih kulture in skozi celovito izvajanje kulturne politike.

Ukrepi:

- Zagotavljati dostopnost javne kulturne infrastrukture najširšemu krogu izvajalcev s področja kulture,
- Prednostna podpora investicijam, ki zagotavljajo prostorske pogoje za delovanje izvajalcev na področjih kulture, ki je v javnem interesu,
- Urediti lastniška in najemna razmerja za prostore, ki se uporabljajo za kulturne dejavnosti,
- V ustanovitvenih aktih in programih dela javnih zavodov opredeliti zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost kot temeljno poslanstvo zavodov,
- Prednostna podpora programom in projektom, ki zvišujejo dostopnost kulture in izboljšujejo pogoje za ustvarjanje na vseh področjih kulture.

Kazalniki:

- Število uporabnikov javne kulturne infrastrukture,
- Število oz. višina sredstev, namenjenih investicijam v prostore in opremo,
- Število programov in projektov, ki vplivajo na raven dostopnosti kulture.

2.1.3. Neposredna podpora ustvarjalcem in projektom na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti

Glede na omejene možnosti trga in finančnih ter materialnih zmožnosti občine Velike Lašče sodi med prioritete cilje zagotovitev spodbudnih pogojev za delo ustvarjalcev in kulturnih društev v lokalnem okolju. Realizacija tega cilja prispeva k dvigu ustvarjalnosti posameznikov ter društev in dostopnosti ustvarjanja ter spodbuja kulturno raznolikost. Ljubiteljskim kulturnim društvom je treba omogočiti sodelovanje s strokovnimi kadri ter omogočiti različne oblike dodatnega izobraževanja za dvig kvalitete projektov.

Ukrepi:

- Zagotoviti sredstva za strokovno izobraževanje ustvarjalcev in kulturnih društev,
- Zagotoviti sredstva za izvajanje obstoječih programov različnih izvajalcev (JSKD, kulturna društva),
- Spodbujati sodelovanje kulturne stroke z neprofesionalnimi ustvarjalci in kulturnimi društvi,
- Zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za izvajanje izobraževalnih oblik (seminarji, delavnice,...) za posameznike in kulturna društva,
- Zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za izvajanje dejavnosti kulturnih društev,
- Spodbujati sodelovanje med ponudniki kulturnih izobraževalnih oblik v lokalni skupnosti (JSKD, različna društva, ipd.),
- Spodbujati sodelovanje s šolami in vzgojnimi ustanovami na vseh področjih kulturnega življenja,

- Spodbujanje sodelovanja in povezovanja s slovenskimi manjšinami, izseljenci, spodbujanje mednarodnega sodelovanja.

Kazalniki:

- Delež sredstev (v odstotkih) za izobraževanje kulturnih ustvarjalcev in društev,
- Delež sredstev za izvajanje programov po zvrsteh in izvajalcih,
- Število posameznikov (ustvarjalcev) in kulturnih društev, ki uporabljajo javno kulturno infrastrukturo,
- Število udeležencev na izobraževalnih oblikah (JSKD, zavodi in drugi organizatorji),
- Višina sredstev, namenjenih mednarodnemu in čezmejnemu sodelovanju,
- Število mednarodnih in manjšinskih sodelovanj in izmenjav.

2.1.4. Vključevanje kulturne vzgoje na vseh ravneh izobraževalnih procesov

Kulturna vzgoja je preplet ustvarjanja na vseh področjih kulture, od tradicionalnih do sodobnih umetniških zvrsti, vključno s popularno kulturo in mediji, ter vzgoja osveščenih uporabnikov kulturnih dobrin in storitev. Neposredno sodelovanje med izobraževalnimi institucijami (vrtec, osnovna šola) in različnimi ponudniki kulturnih vsebin (društva, JSKD) mora konkretno nadgraditi dejavno občinsko kulturno politiko. Le-ta prednostno skrbi za izobraževanje na tistih področjih kulturnega izobraževanja, ki jih šolski sistemi ne vključujejo, in z različnimi oblikami sofinanciranja sodeluje v zagotavljanju izobraževanja za umetniške in druge poklice v kulturi. Namen občinske kulturne politike je aktivno sodelovanje pri vzgoji tako uporabnikov kot ustvarjalcev kulturnih dobrin vseh starostnih skupin.

Ukrepi:

- Spodbujanje kulturnih društev k večji dejavnosti na področju kulturne vzgoje (podpora projektom, ki so namenjeni otrokom in mladim ...),
- Opredelitev kulturne vzgoje kot ene izmed temeljnih nalog v programih dela javnih zavodov in skladov,
- Spodbujanje sodelovanja na področju kulture med kulturnimi (kulturna društva in organizacije, skladi in zavodi) in izobraževalnimi institucijami v občini Velike Lašče,
- Oblikovanje in/ali sofinanciranje kulturnih abonmajev za različne starostne in socialne skupine,
- Dejavna vloga občinske kulturne politike v oblikovanju in izvajanju izobraževalne politike na področju kulture,
- Spodbujanje kulturnih društev k večji dejavnosti na področju izobraževanja za poklice v kulturi,

- Organiziranje izobraževanj za učinkovitejšo izrabo sredstev iz skladov EU.

Kazalniki:

- Število programov in projektov s področja kulturne vzgoje, ki jih izvajajo izobraževalne institucije,
- Število programov in projektov s področja kulturne vzgoje, ki jih izvajajo kulturne institucije,
- Število udeleženi pri teh programih in projektih,
- Število programov in projektov, ki zapolnjujejo vrzeli na področju izobraževanja za poklice v kulturi.

2.1.5. Spodbujanje kulturne raznolikosti

Kulturna raznolikost, pluralizem ustvarjanja in kulturnih dobrin so cilji, na katerih temelji ideja o evropskem združevanju in ki ga opisuje tudi Unescov dokument Naša ustvarjalna raznolikost (1993). Odprtost kulturne politike v občini Velike Lašče za druge kulture, mednarodne izmenjave ter kulturno dejavnost Slovencev zunaj RS, pomembno prispeva k razvoju kulturne identitete posameznikov in skupnosti. Namen uresničevanja cilja je predvsem ohraniti in promovirati bogato kulturno izročilo in njegove posebnosti znotraj občine Velike Lašče, regije, države in EU. Pomembno je izoblikovati dovolj široke in izvirne programe, ki se bodo potegovali za sredstva iz evropskih skladov.

Ukrepi:

- Prednostna podpora deficitarnim umetniškim zvrstem,
- Zagotavljanje ustrezne administrativne podpore izvajalcem, ki se potegujejo za sredstva evropskih skladov,
- Prednostna podpora programom, ki črpajo sredstva iz evropskih skladov.

Kazalniki:

- Število programov, ki prejemajo sredstva iz evropskih strukturnih skladov,
- Število skupnih mednarodnih oz. integriranih prireditev in dejavnosti.

2.1.6. Spodbujanje kulturnih projektov za dvig kvalitete življenja in povečanje socialne kohezivnosti

Zavedanje vpliva kulture na dvig kvalitete življenja se jasno odraža v podpori občinske politike projektom in programom. Dostopnost kulture ne sme biti bistveno pogojena s socialnim statusom posameznika, starostno, spolno, etnično ali religijsko pripadnostjo. Občinska kulturna politika zagotavlja okolje in možnosti za oblikovanje širokih programov/projektov kulturnih ponudnikov, ki so dostopni večjemu številu občanov in obiskovalcem ter ne izključujejo ranljivih socialnih skupin. Prednostna podpora velja projektom, ki spodbujajo medgeneracijsko sodelovanje ter nacionalno in versko strpnost. Sem sodi spodbujanje kulturnih ustvarjalcev v občini za najvišje dosežke na področju umetnosti in kulture – z vsakoletnim podeljevanjem občinskih priznanj in nagrad . Občina tudi sama organizira javno dostopne (tudi) kulturne prireditve, ki so za obiskovalce brezplačne in tako dostopne vsem občanom (npr. dan reformacije, božični koncert, razstave, akademija itd).

Ukrepi:

- Podpora projektom, ki spodbujajo medgeneracijsko sodelovanje,
- Podpora projektom, ki vključujejo ranljive socialne skupine,
- Podpora kulturnim projektom, ki povezujejo ustvarjanje kulturnih društev in posameznikov z drugimi sektorji, predvsem s področja šolstva, sociale, humanitarne dejavnosti, turizma ...,
- Zagotavljanje dostopnosti javne kulturne infrastrukture najširšemu krogu izvajalcev s področja kulture,
- Vključevanje ljudi s posebnimi potrebami,
- Podeljevanje občinskih priznanj in nagrad za dosežke s področja kulture in umetnosti,
- Organizacija brezplačnih, javno dostopnih prireditev s kulturno vsebino.

Kazalniki:

- Število projektov, ki vključujejo različne ranljive socialne skupine,
- Število medresorskih projektov,
- Število projektov, ki vključujejo različne skupine ljudi s posebnimi potrebami,
- Število izvedenih brezplačnih, javno dostopnih prireditev s kulturno vsebino,
- Število podeljenih občinskih priznanj in nagrad s področja kulture in umetnosti.

2.1.7. Aktivno sodelovanje med kulturo in gospodarstvom

Pomembno poglavje za spodbudo kulturne ustvarjalnosti je tudi sodelovanje različnih deležnikov, tako izvajalcev kulturnega programa v Občini Velike Lašče kot gospodarstva in podjetnikov ter drugih dejavnikov, predvsem v smislu promocije in trženja kulture. Slovenski kulturni trg je finančno in prostorsko omejen, zato je spodbuda omenjenemu sodelovanju ena

pomembnejših nalog lokalne kulturne politike. Sredstva za izvajanje kulturnih programov morajo izvirati tako iz javnega sektorja (občinski proračun) kot tudi iz zasebnega sektorja (sponzorstva, donacije, sofinanciranje skupnih projektov). Poleg tega, da takšno sodelovanje deluje spodbudno na ustvarjalnost ter dostopnost kulturnih dobrin, je vključevanje gospodarskega sektorja v kulturno sfero pomembno tudi z vidika razvoja kadrovskih oz. človeških virov in socialnega kapitala na splošno ter kakovostnega preživljanja prostega časa.

Ukrepi:

- Prednostna podpora programom in projektom, ki vključujejo sodelovanje gospodarskega sektorja,
- Prednostna podpora programom in projektom, ki spodbujajo kulturni turizem,
- Spodbujanje kulturnih in gospodarskih subjektov za sodelovanje pri vzajemni promociji,
- Vključevanje kulture v turistične programe – in obratno.

Kazalniki:

- Razmerje med sredstvi lokalnega proračuna in drugimi sredstvi za kulturo,
- Število programov in projektov, ki nastajajo na osnovi partnerstva med ustvarjalci in gospodarstvom,
- Število novih delovnih mest kot posledica razvoja kulture.

2.1.8. Informatizacija v kulturi

Z izboljševanjem tehnične opremljenosti za vzpostavljanje komunikacijsko informacijske mreže in izboljševanjem pogojev za dostop do informacij v kulturi se omogoča povečanje dostopnosti kulture, zagotavlja kvalitetnejše strokovno vrednotenje kulture ter povečuje seznanjenost z dogodki in trendi na kulturnem področju za vse zainteresirane. Glavna naloga za doseg tega cilja predstavlja povezovanje različnih informacijskih sistemov, ki že delujejo (npr. mreža izpostav JSKD, knjižnična mreža) na področju kulture ter izpopolnjevanje tehnične opreme za društva ter izobraževanje uporabnikov. Želja je, da se čim več prireditev hkrati predvaja tudi preko spleta in tako zagotovi boljšo dostopnost tovrstnih vsebin tudi ranljivim skupinam – invalidi, starejši itd.

Ukrepi:

- Podpora nabavi računalniške, programske in komunikacijske opreme za kulturna društva, izpostavo JSKD, splošne knjižnice,
- Podpora mrežnemu povezovanju med kulturnimi društvi, knjižnico in JSKD ter drugimi akterji na področju kulture,

- Prednostna podpora drugim informacijskim projektom na področjih kulture.

Kazalniki:

- Kvantiteta, kvaliteta in ažurnost dosegljivih informacij na področjih kulture,
- Povezanost informacijskih sistemov na področjih kulture,
- Dostopnost in izkoriščenost teh informacij,
- Možnost kreativne izrabe informacijskih sistemov na področjih kulture,
- Koordinacija in terminsko usklajevanje programov izvajalcev,
- Brezplačen dostop do informacij o kulturni ponudbi,
- Brezplačen dostop do spleta v kulturnih domovih,
- Število prireditev, ki so predvajane neposredno preko spleta.

2.2. Poslanstvo

Občina Velike Lašče prepoznava kulturo kot perspektivno dejavnost, ki izkorišča vse potencialne, ki jih nudijo naravne danosti in kulturna dediščina, zmogljivosti kulturnih deležnikov, znanje in kadri javnih zavodov, množica kulturnih dogodkov in kulturna vzgoja. Spodbujanje kulturne dejavnosti v občini dolgoročno lahko prispeva k razvoju inovativnosti, kreativnosti in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti. Občina s svojimi javnimi zavodi, ki delujejo na področju kulture, in z mrežo društev, ki delujejo na področju kulture, in drugih deležnikov, spodbuja kulturno – umetniško izražanje in pretok kulturne ustvarjalnosti in omogoča občanom enakopravno vključevanje v kulturne dejavnosti.

2.3. Vizija

Občina Velike Lašče bo s trajnostno naravnanim programom kulture še naprej spodbujala kulturno ustvarjalnost in omogočala prebivalcem občine in širše regije dostop do kulturnih dobrin in kvalitetnih kulturno – umetniških del. Občina Velike Lašče bo postala zgled dobre prakse pri uspešnem razvijanju kulturne dejavnosti in poustvarjalnosti kot bistvene prvine družbenega in trajnostnega razvoja.

2.4. Prednostne usmeritve

2.4.1. Izboljšati usposobljenost in medsebojno sodelovanje deležnikov v kulturi

S to prednostno usmeritvijo želimo zagotoviti boljše in skladnejše pogoje za udejanjenje Lokalnega programa kulture v Občini Velike Lašče v obdobju 2020–2024, ki vključuje vse, ne le subjektov v kulturi, ampak tudi občane in občanke. Prizadevali si bomo povezati javno in zasebno v trdna partnerstva in čim bolj izkoristiti in zapolniti vse potencialne, ki so na voljo v

danem trenutku. Občani naj bi kulturo sprejemali kot želeno dejavnost, ki krepi lokalno kulturno identiteto in soustvarja kulturno okolje, s tem pa omogoča uspešno izvajanje vseh drugih ukrepov tega programa. Za to sta nujna sistemski razvoj koncepta kulturne vzgoje in skrb za medsebojni prenos izkušenj, informacij, idej.

2.4.2. Pomen kulture kot perspektivne dejavnosti v občini Velike Lašče

Kultura v občini Velike Lašče je dolgoročno zdrava rastoča dejavnost, ki pozitivno vpliva na razvoj s kulturo povezanih dejavnosti – turizem, gospodarstvo, nevladne organizacije, trajnostni razvoj in razvoj podeželja. Zato je treba povečati dostopnost do ustvarjalnosti za nove generacije kulturnih ustvarjalcev in umetnikov in vseh tistih posameznikov, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko kulturo. Zagotoviti je treba pogoje za večjo kakovost in raznovrstnost kulturne ponudbe v občini Velike Lašče.

2.4.3. Občina Velike Lašče kot kulturno in ustvarjalno odprta občina

Občina Velike Lašče podpira nove in inovativne kulturne in ustvarjalne ideje ter je odprta za različna sodelovanja znotraj in zunaj občine. Vključuje se v kulturne projekte sosednjih občin oziroma občin s skupno kulturno-zgodovinsko tradicijo. To je tudi osnova za povezave z evropskimi državami (Trubarjeva nemška mesta, Dunaj, Švica).

3. KULTURNE DOBRINE V LUČI NACIONALNEGA PROGRAMA ZA KULTURE

Kulturne dobrine so javne dobrine. Na območju občine Velike Lašče so nekatere zastopane močnejše, druge le simbolično.

3.1. Knjiga

Na področju knjige predstavlja javni interes zagotavljanje pogojev za usklajeno delovanje vseh članov knjižne verige na področju leposlovja in humanistike, ki vodi k optimalnim rezultatom na področju ustvarjanja, zalaganja, razširjanja in branja kakovostnih knjig in revij.

Knjiga ima v občini Velike Lašče posebno mesto. Občina praznuje svoj občinski praznik 8. junija, na Trubarjev rojstni dan, knjiga je pomemben simbol tudi v občinskem grbu in na občinski zastavi. Osrednje občinske prireditve so vsako leto posvečene spominu na naše velike književnike in njihovo delo: vsakoletne prireditve občinskega pomena ob rojstnih dnevih naših književnikov (prireditve ob kulturnem prazniku, Stritarjev večer – 6. marec, Trubarjev dan – 8. junij, Levstikov večer – 28. september ...). Tem prireditvam se pridružujejo najrazličnejše predstavitve knjig in drugi literarni večeri na Trubarjevi domačiji in v Levstikovem domu, prireditve v sodelovanju z OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče, knjižnico MKL, Knjižnica Frana Levstika Velike Lašče in drugimi organizacijami (lokalnimi kulturnimi društvi, slovenskimi

nacionalnimi ustanovami). Želja je, da se omenjeni dogodki nadgradijo in povežejo v knjižne festivale na Rašici in v Velikih Laščah.

Na področju založništva Občina Velike Lašče poskuša vsako leto izdati vsaj eno monografijo o Velikih Laščah (bodisi s področja zgodovine, geografije, etnologije). V letu 2016 je bila tako pripravljena vsebina in izdana monografija 1986-2016: Trubarjeva domačija praznuje ob 30. obletnici Trubarjeve domačije, v letu 2017 je bil izdan tudi nemški prevod omenjene monografije v počastitev 500. obletnice reformacije. Drugi cilj pa je, da bi vsako leto ponatisnili eno od knjig enega znanega velikolaškega rojaka. Začeli smo s ponatisom knjige Ivana Puclja Vesela pisarija, v načrtu je izdaja zbirke spisov Justine Jagodič, velikolaškega zbornika itd.

Občina Velike Lašče podpira bralno kulturo tudi z drugimi manjšimi projekti. Maja 2017 je postavila knjigobežnico – menjalnico knjig na Trubarjevi domačiji, skupaj z MKL, Knjižnico Frana Levstika Velike Lašče pa junija 2018 tudi Bralnico pod lipo v Velikih Laščah, ki prav tako deluje na način knjigobežnice. V načrtu je postavitve bralnih hišic tudi na drugih javno dostopnih mestih (npr. na ZP Velike Lašče). V letu 2018 se je Trubarjeva domačija povezala z zavodom Divja misel (Vodnikova domačija) in v poletnih mesecih na domačijo v senci jelš pripeljala Knjižnico pod krošnjami. Občina je financirala nakup knjižnih polic za vaško knjižnico v Krvavi Peči, sodeluje pa tudi v projektu MKL Knjižna polička na delovnem mestu.

Knjiga je pri izbiri daril za obdarovanje ob različnih priložnostih na prvem mestu. Poleg denarne nagrade, prejmejo knjigo starši novorojenčkov, knjiga je darilo pri božično-novoletnem obdarovanju predšolskih otrok v decembru. Prvošolce se s knjižnim darilom ob vstopu v šolo spodbuja k samostojnemu branju in ustvarjanju. S knjigo so nagrajeni tudi najboljši devetošolci ob zaključku osnovne šole. Knjiga je najpomembnejše promocijsko darilo: s knjigami so obdarjeni vsi gostje (pisatelji, umetniki), ki se predstavljajo na Trubarjevi domačiji ...

Leta 2017 je Občina Velike Lašče ena izmed prvih 13 občin pridobila naziv **Branju prijazna občina**. Javni natečaj v izvedbi Združenja splošnih knjižnic je nastal z namenom, da občine

spodbudi k bolj aktivnemu delovanju v lokalni skupnosti in povezovanju med različnimi organizacijami za izboljšanje bralne pismenosti in bralne kulture.

Ukrepi:

- Nadaljnja organizacija literarnih prireditev in njihovo povezovanje in nadgradnja v knjižne festivale,
- Nadaljnja podpora dobrim in inovativnim projektom s področja bralne kulture (kot. npr. Vaška knjižnica v Krvavi Peči, postavljanje knjigobežnic, knjižna polička na delovnem mestu),
- Nadaljnja založniška dejavnost.

Kazalci:

- Število novo izdanih knjig,
- Število knjižnih predstavitev in število knjižnih festivalov,
- Število bralnih projektov,
- Število knjižnih nagrad,
- Število knjigobežnic.

3.2 Film in avdiovizualna dejavnost

Področje zajema filmsko in video produkcijo, kinematografsko dejavnost, filmsko vzgojo, filmske festivale, filmsko dokumentiranje dogajanja na nivoju občine itd. Za slednje že vse od leta 1994 skrbi video sekcija KUD-a Primož Trubar z Nikolajem Samso, ki ustvarja foto in video arhiv vsega dogajanja v občini Velike Lašče.

V občini je v zadnjem času nekaj posameznikov, ki so kvalificirani na tem področju:

- Video produkcija Rok Borštnik, s.p., (različni filmi za promocijo Občine Velike Lašče, kot npr. film o Franu Levstika leta 2012 (JZTK), Tu malajne ni več proč palu (Zavod Parnas) itd.
- Different Angels, Tadej Bavdek, s.p. (Življenje ustvarja zgodbe (Zavod Parnas),
- študenti multimedijskih programov, ...

Ukrepi:

- nadaljnje sodelovanje z mladimi ustvarjalci pri izdelavi promocijskih filmov s področja velikolaške dediščine,
- V sodelovanju z arhivom RTV Slovenija nadaljnje zbiranje arhivskih posnetkov o občini, ...

Kazalci & merila:

- število arhivskih posnetkov, novih promocijskih filmov, projektov

3.3. Uprizoritvene umetnosti

Področje zajema dramsko gledališče, lutkovno gledališče, plesno gledališče, eksperimentalno gledališče, sodobni ples, gledališke festivale in druge uprizoritvene prakse. V tem poglavju se

prvenstveno obravnava prisotnost izvajalcev in njihovo ponudbo v kulturnem dogajanju lokalne skupnosti, zato so vključene produkcije v vseh oblikah organiziranja.

Amatersko gledališče ima v Velikih Laščah bogato tradicijo. Na tem področju je od svoje ustanovitve leta 1945 zelo dejavno društvo KUD Primož Trubar, znotraj katerega že od vsega začetka deluje gledališka sekcija, ki vključuje tako mladinsko (Gledeja) kot tudi odraslo gledališko skupino. V okviru društva poteka tudi Najdihojca, enodnevni festival otroškega gledališča, ki ga je že leta 2000 s podporo KUD-a Primož Trubar oblikoval zavod Parnas. Na festivalu se predstavljajo otroške in mladinske gledališke skupine, ki delujejo v okviru vrtcev, osnovnih šol, zavodov in kulturnih društev iz lokalnega prostora in sosednjih občin. Svojo amatersko gledališko skupino ima tudi KUD Rob.

Občina Velike Lašče od leta 1997 v Levstikovem domu s sodobno urejeno in tehnično opremljeno dvorano organizira v sodelovanju s slovenskimi profesionalnimi gledališči gledališki abonma. Poleg tega pa v kulturnih domovih v občini gostujejo tudi še druge amaterske in komercialne predstave.

Ukrepi:

Podpora domačim društvom/izvajalcem pri pripravi domačih predstav in zagotovitev ugodnih najemov prostorov za gostujoče izvajalce

Kazalci & merila:

- število gostujočih predstav,
- število domačih predstav,
- število obiskovalcev.

3.4. Glasbene umetnosti

Področje zajema glasbeno gledališče, glasbene korpuse, koncertno dejavnost, glasbene festivale in različne zvrsti glasbenega ustvarjanja.

Zborovsko petje je imelo v Laščah bogato tradicijo, sedaj pa na tem področju poleg cerkvenega otroškega in odraslega pevskega zbora, delujejo le manjše zasedbe, in sicer že od leta 1999, Velikolaška vokalna skupina, kulturno društvo, moški kvartet Zvon in ženska vokalna skupina Alegria. Za klasični instrumentalni program predvsem poskrbijo učenci Glasbene šole Ribnica, občasno Velike Lašče gostijo klasične koncerte v Levstikovem domu, na Trubarjevi domačiji, po cerkvah v občini, do leta 2016 tudi na gradu Turjak (Duo Claripiano, harfistka Mojca Zlobko Vajgl, Petra Vrh Vrezec, Manca in Igor Izmajlov, itd.).

Občasno se predstavijo kakovostni slovenski izvajalci, predvsem ob občinskem prazniku in na občinskem božično-novoletnem koncertu (Vlado Kreslin z Malimi bogovi, Nina Pušlar, Oto Pestner, Vili Resnik in še mnogi drugi), na Trubarjevi domačiji ob dnevu reformacije in drugih prireditvah (Jararaja, Brest, Janez Dovč, Boštjan Gombač ...). Na Trubarjevi domačiji se je v letu 2019 v glavni organizaciji Pera Lovšina in KUD-a Strela pričel glasbeni festival akustične rock glasbe Peti inu obstati. Izpostaviti je potrebno Rocktronico, festival rock in elektronske glasbe, ki ga že več let zapored organizirajo mladi velikolaške občine in v občino privabi ne samo

vrhunske slovenske glasbenike (Zmelkow, Buržoazija, Lumberjack, Hladno pivo) ampak tudi številno publiko iz cele Slovenije.

Zadnja leta pa je eno od prizorišč glasbenih koncertov tudi Lojzov teater v Krvavi Peči.

Ukrepi:

- Ponovna vzpostavitev mešanega pevskega zbora,
- V program kulturnih prireditev umestiti klasični, komorni, orgelski program,
- Podpora in spodbuda k organizaciji butičnih glasbenih koncertov (akustični koncerti, jazz koncerti itd.),
- Podpora k organizaciji glasbenih koncertov, ki bodo privabili publiko iz celotne Slovenije

Kazalci & merila:

- Število koncertov in število udeležencev

3.5. Vizualne umetnosti

V javni interes na področju vizualnih umetnosti sodijo vse likovne zvrsti. Začetki galerijske dejavnosti v Laščah segajo v leto 1981, v čas praznovanja 150-letnice Levstikovega rojstva, ko so se pričela likovna srečanja pod vodstvom akademskega slikarja Jožeta Cente. Prve razstave so bile v obnovljenem Levstikovem domu, leta 1986 pa so se preselile v galerijo Skedenj na Trubarjevi domačiji. Z razvojem dejavnosti na domačiji so se večale potrebe po ureditvi sodobne galerije, čemur je Občina Velike Lašče znala prisluhniti. Galerija je bila nazadnje obnovljena v letu 2015. Idejno zasnovo je pripravil arhitekt Marijan Rafael Loboda, arhitekt, ki je sodeloval pri ureditvi Trubarjeve spominske sobe na domačiji že leta 1986. Z obnovo je Trubarjeva domačija dobila svež, enotnejši prostor, prilagojen sodobni galerijski dejavnosti. Letni program razstav na domačiji vključuje osrednjo razstavo Trubarjevi kraji, ki že od vsega začetka poteka v organizaciji KUD-a Primož Trubar Velike Lašče, izbor razstav priznanih umetnikov, ki se predstavljajo bodisi samostojno bodisi v sodelovanju z drugimi ustvarjalci. Trubarjeva domačija skrbi tudi za galerijski program galerije v Levstikovem domu v Velikih Laščah.

V občini se likovniki vključujejo tudi v društvo KUD Marij Kogoj, ustvarjajo v okviru Likovne skupine UTŽO Velike Lašče ali pa se vključujejo tudi v likovna društva, ki delujejo izven občine (Društvo likovnikov Škofljica, Društvo likovnikov Ljubljana). Sodelujejo na razstavah JSKD OI Ljubljana okolica.

Ukrepi:

- Spodbuditi povezovanje izvajalcev in sodelovanje pri drugih kulturnih prireditvah ter zagotoviti dodatna finančna sredstva za vizualne umetnosti.

Kazalci & merila:

- Število razstav in število umetnikov

3.6. Intermedijske umetnosti

Pojem intermedijske umetnosti se nanaša na sodobne umetnostne rabe intermedijskih izraznih sredstev in sodobnih komunikacijskih tehnologij s ciljem pridobitvi več intermedijsko

ozaveščena občinstva, predstavitvi slovenskih umetnikov na referenčnih prizoriščih EU, zagotovitvi infrastrukturnih pogojev za sodobne intermedijske umetnosti ter povezovanje z znanostjo in gospodarstvom. V občini takih projektov še ni bilo.

3.7. Ljubiteljska kulturna dejavnost

Poglavje o ljubiteljski kulturi opredeljuje podpiranje dejavnosti ljubiteljske kulture, dejavnosti kulturnih društev in njihovih zvez, njihove skupne programe in vpetost lokalne skupnosti v programe območnih izpostav Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti. Ta vsebina je širše obravnavana na posebnem mestu v poglavjih 4. Kulturna tradicija občine in 7. Ljubiteljska kultura.

3.8 Mediji

Gre za obveščanje o kulturnem dogajanju v lokalni skupnosti ali regiji in širše za skrb lokalne skupnosti za lokalno učinkujoče medije vseh vrst. Lokalni mediji naj bi bili v okoljih, kjer so prisotni, sestavina LPK, saj je skrb za ohranjanje kulturne identitete in spodbujanje kulturne ustvarjalnosti na področju medijev že element samega javnega interesa na področju medijev (4. člen ZMed).

Občina Velike Lašče za informiranje občanov o dogajanju v občini izdaja občinsko glasilo Trobla. Pravila izdajanja so opredeljena v občinskem odloku. Glasilo izhaja od ustanovitve občine Velike Lašče, od leta 1995 sprva pod imenom Informativni bilten, kasneje pa pod imenom Trobla. Letno izide sedem števil. Vsa gospodinjstva v občini prejmejo glasilo brezplačno. V okviru KUD-a Primož Trubar deluje lokalna Kabelska TV, ki predvsem krajane Velikih Lašč obvešča o aktualnem dogajanju v občini, predvaja posnetke občinskih sej, kulturnih prireditev. Občina pri obveščanju sodeluje z regionalnimi mediji, kot npr. Zelenim

valom, Univoxom, R Kanalom idr. Pri informiranju občanov pa se poslužuje tudi uradne spletne strani in družbenih omrežij (FB Občine, Trubarjeve domačije, Instagram Trubarjeve domačije).

3.9. Arhitektura

Javni interes na področju arhitekture obsega dvig kakovosti življenja in življenjskega okolja ter uveljavljanje trajnostnega razvoja, socialne kohezije in kulturne identitete. Pomemben prispevek k urejanju tega vprašanja je zajet v Občinskem prostorskem načrtu (OPN).

Ukrepi:

izobraževanje občanov o kakovostni arhitekturi, pravih pristopih k prenovi objektov in spodbujanje k ohranjanju objektov, prepoznanih kot arhitekturna dediščina. Skupni cilj je ohraniti lokalno identiteto tudi na arhitekturnem področju.

Kazalci in merila:

- število uspešnih, kakovostnih prenov objektov
- število izobraževanj (npr. predavanje z usmeritvami pri prenovah in spodbujanje ohranjanja dediščine).

3.10. Kulturna dediščina

Področje zajema slikarstvo in kiparstvo, arhitekturo in oblikovanje, fotografijo, video, spletno umetnost, performans, instalacijo in druge ustvarjalne prakse, likovna razstavišča in razstavno dejavnost, likovne kolonije itd. Ob zakonsko določeni skrbi države za kulturno dediščino ima svoj del odgovornosti tudi lokalna skupnost in zavedati se je treba, da gre za bistveno sestavino njene kulture.

Občina Velike Lašče pri varstvu nepremične kulturne dediščine sodeluje z Zavodom za varstvo kulturne dediščine (priprava odlokov o zaščiti spomenikov). Muzejsko dokumentacijo premične dediščine vodi Trubarjeva domačija (program Galis - Semantika), prav tako sodeluje tudi pri popisih zasebnih zbirk. Poseben poudarek je tudi pri varstvu nesnovne dediščine. V Registru nesnovne kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo je že od leta 2013 kot nesnovna dediščina vpisana priprava poprtnika, ki ga še vedno ohranjajo velikolaške gospodinje. Le-te kot nosilke omenjene dediščine povezuje Zavod Parnas. Zavod Parnas se tudi drugače aktivno vključuje v projekte s področja kulturne dediščine, kulturno etnološke

prireditve pa pripravlja tudi Društvo za ohranjanje dediščine z Gradeža. Njegovi člani obujajo in prenašajo na mlajše rodove številna stara opravila, veščine in običaje.

Ukrepi:

- Nadaljnja skrb za nepremične kulturne spomenike, evidentiranje in dokumentacija javnih in zasebnih zbirk

Kazalci & merila:

- Število novih odlokov,
- Število javnih in zasebnih evidentiranih zbirk (predmetov).

3.11. Knjižnična dejavnost

Področje zajema literarno ustvarjanje, bralno kulturo, knjižničarstvo, založništvo, literarna dela na elektronskih nosilcih, digitalizacijo, literarne prireditve, klube itd. To področje pokriva MKL, Knjižnica Frana Levstika Velike Lašče in delno šolska knjižnica. Delovanje je natančneje opisano v posebnem poglavju. Izpostaviti velja invalidom nedostopne prostore.

V sklopu Trubarjeve domačije je bila leta 2002 odprta tudi Trubarjeva čitalnica, ki deluje kot študijska knjižnica in obsega knjižno, slikovno, kartografsko in drugo gradivo, vezano na lokalno območje (domoznastvena zbirka). Čitalnica obsega med drugim faksimile Dalmatinove Biblije iz leta 1994, faksimile Trubarjeve Hišne postile in ničelne izvode prvega celovitega prevoda Valvazorjeve Slave vojvodine Kranjske v slovenščino, ki je izhajal med letoma 2009 in 2014.

3.12. Arhivska dejavnost

V javni interes na področju arhivske dejavnosti sodita predvsem skrb za varstvo arhivskega gradiva in zagotavljanje njegove dostopnosti. V občini Velike Lašče se arhivsko gradivo zbira v okviru občinske uprave, ki pri tem sodeluje z Zgodovinskim arhivom Ljubljana (odbiranje trajnega arhiva). V sklopu Trubarjeve domačije deluje že omenjena Trubarjeva čitalnica, ki hrani arhiv domačije, ki se je pričel sistematično zbirati leta 2006, ter gradivo iz zasebnih zbirk, ki se nanaša na lokalno zgodovino.

Ukrepi:

- Zagotovitev ustreznih prostorskih in klimatskih pogojev za hrambo gradiva (npr. energetska sanacija Trubarjeve čitalnice)

Kazalci & merila:

- Število investicij v ta namen

3.13. Slovenski jezik

Lokalna skupnost v tem segmentu ne izvaja lastnih politik, ampak sledi zakonskim določbam, ki se nanašajo predvsem na izobraževalno področje (vrtec in OŠ) ter dostopnost do slovenske literature (knjižnica). Za slovenski jezik skrbi tudi že omenjenih občinskih prireditvah v spomin

na velikolaške literate, podpira literarno akademijo Dom v jeziku, ki že več let poteka na Trubarjevi domačiji v soorganizaciji z Društvom slovenskih pisateljev itd.

3.14 Kulturno-umetnostna vzgoja

KUV obsega razvoj in promocijo bralne kulture. Za otroke in mladino je pomembna filmska vzgoja, za študentsko populacijo kulturno vzgojni koncertni cikli, vključevanje v teden kulturne dediščine in kakovostno izobraževanje o arhitekturi. To poslanstvo in programe izvajajo institucije, v katerih se mladina izobražuje (vrtec in šola), projekte, s katerimi skrbi za razvoj in širjenje bralne kulture, izvaja MKL, Knjižnica Frana Levstika (Ciciuhec, Rastem s knjigo). Knjižnica v sodelovanju z Občino skrbi, da se vsako leto spomnimo dveh pomembnih književnikov z velikolaškega območja, Frana Levstika in Josipa Stritarja.

Med najpomembnejše institucijo, ki se ukvarja z kulturno-umetnostno vzgojo, pa zagotovo sodi Trubarjeva domačija, ki ni pomembna le za lokalno ampak za vseslovensko okolje. S svojimi programi kulturno-umetnostne vzgoje preko Skupnosti muzejev Slovenije vsako leto sodeluje na Kulturnem bazarju v Ljubljani, njeni programi o Trubarju, ki sledijo šolskem učnem načrtu, pa so namenjeni šolskim skupinam vseh starosti.

Ukrepi:

- Še naprej krepiti sodelovanje med Trubarjevo domačijo, knjižnico in lokalnimi kulturnim društvu na eni strani in vrtcem in šolo na drugi strani,
- Poskrbeti, da Trubarjeva domačija s svojimi programi o Trubarju, ki sledijo šolskemu kurikulumu postane ena izmed glavnih točk, ki jih vse slovenske šole vključujejo v svoje kulturne in literarne ekskurzije.

3.15. Človekove pravice in varovanje kulturnih raznolikosti

Gre za višjo raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic s poudarkom na kulturni integraciji manjšin in spoštovanju posebnih potreb posebej (multiplo) ranljivih ljudi. Občina se trudi na pobude invalidnih oseb odgovarjati pozitivno in upoštevati njihove potrebe.

3.16. Kulturne industrije

Po Unescovi definiciji so to industrije, ki združujejo ustvarjanje, proizvodnjo in komercializacijo vsebin, ko so po svoji naravi neopredmetene in kulturne. Te vsebine so običajno zaščitene z avtorskimi pravicami in so lahko v obliki proizvodov ali storitev. Kulturne industrije razumemo kot možnost za večjo dostopnost in demokratičnost kulture. Občina izvršuje tovrstne obveznosti do SAZAS-a, IPF-ja itd.

3.17. Oblikovanje – kulturna industrija

Zelena knjiga Evropske komisije kreativne industrije opredeljuje kot tiste industrije, ki kulturo uporabljajo kot vložek in vključujejo kulturno dimenzijo, kljub temu da so njihovi rezultati predvsem funkcionalni. Mišljena je podpora projektom, ki vključujejo kreativne industrije v

tradicionalne gospodarske panoge, točneje v lesnopredelovalno, tekstilno, steklarsko industrijo ter povezovanje kreativnih industrij in tradicionalnih obrti.

3.18. Digitalizacija

Glavni cilji digitalizacije kulturne dediščine so kontinuirano večanje obsega in spletne dostopnosti digitalnih vsebin s področja kulture ter hramba in javno spletna dostopnost sodobnih avtorskih del.

Občina ima ažurno vzdrževano spletno stran in družbeno omrežje Facebook. Prav tako to velja tudi za Trubarjevo domačijo, ki dodaja številne virtualne vsebine (www.virtualna.trubarjeva-domacija.si). Preko muzejskega programa Galis ustvarja digitalne virtualne vsebine na portalu Museum.si. Ima pa tudi Instangram račun. Med občinsko spletno stranjo ter spletnimi stranmi Trubarjeve domačije in drugih lokalnih društev je potrebno preveriti medsebojne povezave in čim širšo pretočnost informacij in drugih vsebin.

Ukrepi:

- Potrebna je digitalizacija javnih in zasebnih zbirk kulturne dediščine na območju Velikih Lašč ter nadaljnje ustvarjanje virtualnih vsebin s kulturnega področja

Kazalci & merila:

- Število virtualnih vsebin,
- Število digitaliziranih zbirk

3.19. Mednarodno sodelovanje

Mednarodno sodelovanje vrhunske slovenske ustvarjalnosti pojmuje kot najboljšo promocijo slovenske države. Prav tako to velja za občino. Občina Velike Lašče že več kot dvajset let tesno sodeluje s švicarsko občino Lützelflüh. Leta 1996 se je ob slovenskem kulturnem prazniku proslave na slovenskem lektoratu bernske univerze udeležila delegacija velikolaške občine pod vodstvom tedanjega župana Milana Tekavca.

Povod za obisk je bil prevod Martina Krpana v bernsko nemščino, ki ga je naredil protestantski pastor iz okolice Berna. Postopoma se je gradil in utrjeval »Kulturni most« in Švicarji so z željo po nadaljnjem sodelovanju ustanovili tudi uradno društvo Verein Kulturbrücke Velike Lašče – Lützelflüh. Leta 2004 pa je tako prišlo do uradnega pobratenja obeh občin. Vezi, ki so se v teh letih stkale med občinama, segajo na različna področja, od šolstva, podjetništva, turizma, kulture, predvsem pa je to prijateljski most med družinami, ki se utrjuje z vsakoletnimi medsebojnimi obiski obeh pobratenih občin.

Kulturne vezi se vzpostavljajo tudi s protestantskimi nemškimi deželami, z mesti, kjer je Trubar živel ali delal. Deloma so se pričele že leta 2008 v Trubarjevem letu, in sicer preko našega rojaka, duhovnika Zvoneta Štrublja, ki je več let služboval v Stuttgartu, preko povezav SPD Primož Trubar itd. Trubar nas je v letu 2008 povezal tudi s Slovenci na Reki in v Zagrebu.

Rašica je junija 2017 pridobila naziv Evropsko mesto reformacije in se tako priključila že več kot 52 mestom širom Evrope, med drugim Dunaju, Oslu, Zürichu, Ljubljani, Baslu, Bernu itd., ki so se pred tem že ponašali s tem nazivom.

Ukrepi:

- Nadaljnje vzdrževanje vezi s pobrateno občino Lützelflüh,
- Konkretnije povezovanje s protestantskimi deželami s ciljem konkretnjših skupnih projektov, kulturnih izmenjav ipd.
- Povezovanje reformacijskih mest – povezovanje Rašice z Ljubljano, Puconci, Tübingenom ...

3.20. Trg dela

Trg dela v kulturi vključuje: izobraževanje in usposabljanje v kulturi, samozaposlene v kulturi, nevladne organizacije, javne zavode, zasebni sektor. Tudi kultura lahko nudi delovna mesta.

Ukrepi:

- Ustanovitev Javnega zavoda Trubarjevi kraji, v okviru katerega bi se izvajali številni zgoraj našteti ukrepi in projekti, promocija občine, TIC, organiziranje prireditve in izvajanje nekaterih prenesenih nalog v pristojnosti občine.

4. KULTURNA TRADICIJA V OBČINI VELIKE LAŠČE

Zaradi kulturno zgodovinskih spomenikov in druge bogate kulturne dediščine, ki jih imamo v občini, zaradi naših rojakov, ki so slovensko besedo povzdignili na mesto velikih narodov, zaradi ljudi, ki so tako v preteklosti kot tudi danes imeli radi gledališko igro in zborovsko pesem, posvečamo v občini Velike Lašče kulturi posebno pozornost. Skrb za kulturno dediščino, interesi občanov in razmah ljubiteljske kulture narekujejo tudi potrebno načrtovanje proračunskih sredstev.

KULTURNA DEDIŠČINA

Enega večjih zgodovinskih spomenikov v slovenskem merilu vsekakor predstavlja **TURJAŠKI GRAD**. Njegovi lastniki, gospodje Auerspergi, so pomembno vplivali na zgodovino naših krajev. Njihova največja moč je sovpadala s časom reformacije in s časom turških vojn v 16. stoletju. Neustrašna borca v bojih proti Turkom sta bila predvsem deželni glavar Herbert Turjaški, ki je bil obglavljen v bitki pri Budačkem leta 1575, in Andrej Turjaški, poveljnik zmagovite vojske v bitki pri Sisku leta 1593. Grad je bil prvič omenjen v pisnih virih leta 1220, vendar naj bi nastal že v 10. ali 11. stoletju, morda še prej. Grad Turjak je z letom 2020 v upravljanju novega najemnika, podjetja Delo osvobaja, d.o.o.

Že več kot trideset let predstavlja osrednjo točko ohranjanja spomina na Primoža Trubarja, očeta slovenskega jezika in prve knjige v slovenskem jeziku **TRUBARJEVA DOMAČIJA** na Rašici. Stoji na bregu istoimenske rečice, sodi med kulturne spomenike »domačije znanih Slovencev« in je zaščiten kot kulturni spomenik lokalnega pomena.

Domačija je bila je tipično mlinarsko-žagarsko gospodarstvo, ki je obsegalo mlinarsko hišo z mlinom, žago venecijanko in gospodarsko poslopje, v katerem so bili hlev, skedenj in kašča ter kozolec. Obnovljena je bila leta 1986, in sicer na način, da so vsa poslopja ohranila zunanjo podobo iz časa gradnje oziroma prenove mlina v 19. stoletju.

V hiši je iz prejšnjih bivalnih prostorov nastala spominska soba. Njen osrednji del predstavljajo spominski valji, v katerih so razstavljeni posnetki originalov vseh Trubarjevih del. Valji simbolizirajo slovensko slovstvo, ki temelji na knjigi.

Najstarejši objekt domačije in njen osrednji pomnik je mlin. Zgorel je v požaru leta 1528, ko so vas požgali Turki. Današnjo zunanjo vidno podobo je dobil ob zadnji predelavi v 19. stoletju. Danes je opremljen z dvema panojema s prikazom življenja in dela mlinarjev, delovanja mlina in postopkov mletja ter z leseno maketo stop.

Temkova žaga na Trubarjevi domačiji je venecijanka samica, kar pomeni, da ima v jarmu vpet samo en žagin list. Žaga je stara več kot dvesto let in je doživela več izboljšav. Zadnja letnica na ostrešju je 1873. Je edina v prvotni obliki ohranjena žaga v dolini reke Rašice (v preteklosti jih delovalo 25). V žagi je urejena tudi žagarska zbirka, ki obsega makete, ki predstavljajo razvoj žag venecijank. Makete je izdelal in Trubarjevi domačiji podaril Anton Prelesnik, dolgoletni gozdar na Kočevskem. V letu 2010 je bila opremljena tudi pečnica – sobica za žagarja. Ker se originalna žagarska orodja niso ohranila, smo ročna orodja, ki jih je žagar uporabljal pri svojem delu, in ki se do novejših časov niso bistveno spremenila, pridobili na terenu v okolici s pomočjo gozdarjev in lokalnih obrtnikov. Večina predmetov je last Dušana Zekoviča. Pripadali so njegovemu dedu, mlinarju in mizarju Ivanu Mencinu iz Dvorske vasi, ki je orodje sam izdeloval.

V gospodarskem posloplju je iz prejšnjega hleva nastala krčma, skedenj je postal galerija Skedenj, kašča je sedaj sprejemnica za goste in muzejska trgovinica. V sklopu domačije deluje tudi Trubarjeva čitalnica.

S ponosom se Velike Lašče predstavljajo kot "zibelka slovenske kulture" ali kot "slovenske Atene". V teh krajih so se poleg Primoža Trubarja, rodili naši veliki možje, pomembni slovenski književniki – v Retjah Fran Levstik, na Podsmreki Josip Stritar in v Velikih Laščah Jože Javoršek. V teh krajih so črpali moč za svoje ustvarjanje.

V Retjah je na rojstni hiši **Frana Levstika spominska plošča pisatelju, pred hišo je znamenita stoletna lipa, še vedno pa tu stoji llijev kozolec**, krit s slamo, na katerem je Levstik pisal Martina Krpana.

Na Podsmreki se je iz Stritarjevih časov ohranila **kašča z zbirko malega kmečkega orodja**, na pročelju predelane rojstne hiše pa je **Stritarjev relief**, ki ga je ob stoletnici pisateljeva rojstva izdelal kipar Franc Gorše iz bližnjega Zamostca pri Sodražici.

V Velikih Laščah pred cerkvijo je **spomenik Franu Levstiku**, ki ga je izklesal podobar in kamnosek, prav tako domačin Franc Jontez, na pročelju gostilne Pri Kuklju pa nas pozdravlja podoba Jožeta Javorška, delo kiparja Stojana Batiča. V letu 2008, ob 500. obletnici

Trubarjevega rojstva, je bil urejen tudi **Trubarjev park** s Kraljevim spomenikom Primoža Trubarja in spominskimi obeležji znanih Slovencev.

V **kulturnem domu sredi Velikih Lašč**, ki nosi ime po Franu Levstiku, je na ogled **spominska soba**, posvečena Levstiku in Stritarju, v tej stavbi je velika **dvorana**, v kateri se odvijajo kino predstave, številne kulturne prireditve, že od leta 1997 v organizaciji Občine Velike Lašče tudi gledališki abonma. V zgornjih prostorih je tudi **knjižnica**.

V **SAKRALNI ARHITEKTURI** ne moremo mimo **cerkve na Veliki Slevici**, ki se s svojimi zlatimi baročnimi oltarji lahko kosa s svetom. Med kulturne spomenike so uvrščene tudi **cerkev sv. Primoža in Felicijana na Zgončah** s freskami iz 15. stoletja, **cerkev sv. Lenarta v Krvavi Peči** z lesenim kasetnim stropom in ki v svoji gotski podobi freske še vedno skriva pod beležem in **cerkev sv. Ahaca na Malem Ločniku**.

LJUBITELJSKA KULTURA

Med kulturnimi društvi v občini je najstarejše društvo **KUD Primož Trubar iz Velikih Lašč**, ki je bilo ustanovljeno že leta 1945, v letu 1951 ob proslavljanju 400 letnice prve slovenske knjige pa je dobilo ime po Primožu Trubarju. Velike Lašče imajo najdaljšo gledališko tradicijo, saj je bila že leta 1856 v gostilni pri Drakslerici uprizorjena Levstikova igra Juntez. In ravno na tem področju je bilo najbolj aktivno obravnavano društvo. Odrasla gledališka skupina je v preteklosti uprizarjala predvsem dela domačih avtorjev (Levstika, Stritarja, Javorška), med katerimi zagotovo izstopa gledališka igra Življenje in smrt Primoža Trubarja, ki so jo uprizorili v letu obnove Trubarjeve domačije leta 1986, RTV SLO pa jo je posnela tudi za televizijsko različico. Poleg odrasle gledališke skupine deluje tudi otroška in mladinska skupina Gledeja, ki se uspešno udeležuje različnih otroških in gledaliških srečanj tekmovanj.

Društvo še danes organizira razne kulturne večere, omeniti pa je treba tudi slikarske razstave v Levstikovem domu in na Trubarjevi domačiji, katerih pobudnik je bil domačin Jože Centa. Preko 50 let je v tem društvu prepeval moški pevski zbor, v zadnjem času pa je aktivna mažoretna skupina. Poleg vsega naštetega v društvu deluje kino sekcija, foto video sekcija in kabelska televizija, od leta 2016 pa tudi UTŽO Velike Lašče.

V Velikih Laščah na področju zborovskega petja deluje tudi **Velikolaška vokalna skupina, kulturno društvo**. Pevke in pevci, ki jih vodi Martina Purkart Kovačič delujejo od leta 1990. Sprva so največkrat peli na cerkvenih porokah v velikolaški in drugih župnijah. Delovanje so razširili na sodelovanje ob različnih priložnostih v občini in širše (otvoritev razstav, proslave, dobrodelni koncerti, samostojni koncerti, ...).

Na Turjaku od leta 1956 deluje **KUD Marij Kogoj**, ki je predvsem aktiven pri organizaciji raznih prireditev – revije pevskih zborov, slikarske razstave, srečanja harmonikarjev in drugo. Ime je dobil po skladatelju Mariju Kogoju, ki je del svojega življenja preživel na Gradežu pri Turjaku, zato so ga Turjačani vzeli za »svojega«.

Drugo društvo z dolgoletnim delovanjem je **KUD Rob**. Člane druži veselje do gledališke igre. Vsako leto uprizorijo vsaj eno predstavo, s katero nastopajo v domačem kulturnem domu v Robu, v Velikih Laščah, večkrat pa so povabljeni tudi na gostovanje v sosednji občine.

Leta 2000 je bilo na Rašici ustanovljeno **Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, podružnica Rašica**. V programu društva je zapisano predvsem predstavljanje Trubarjevega dela, promocija Trubarjeve domačije, organizacija prireditev na Trubarjevi domačiji, med katerimi je potrebno omeniti literarno akademijo ob Trubarjevem dnevu »Dom v jeziku«, ki poteka v soorganizaciji z Društvom slovenskih pisateljev in Občino Velike Lašče.

Kulturna društva se povezujejo z Javnim skladom Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ljubljana okolica. Sodelujejo pri načrtovanju skupnih prireditev in srečanj. Člani društev oz. vodje posameznih sekcij se udeležujejo izobraževanj, ki jih organizira JSKD, poleg tega pa za potrebe svojega delovanja skušajo pridobiti tudi del finančnih sredstev na osnovi javnih razpisov, ki jih objavlja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

5. JAVNI ZAVODI NA PODROČJU KULTURE V OBČINI VELIKE LAŠČE

Občina Velike Lašče že več desetletji zagotavlja javni interes na področju kulture z ustanavljanjem in sofinanciranjem javnih zavodov in zagotavljanjem sredstev za varstvo in ohranjanje kulturne in naravne dediščine. Zagotavlja vzpostavljanje in delovanje javne infrastrukture na področju kulturne dejavnosti ter sofinanciran programe ljubiteljske kulture preko društev, kulturnih in drugih organizacij.

5.1. MKL, KNJIŽNICA FRANA LEVSTIKA VELIKE LAŠČE

Za zagotavljanje knjižnične dejavnosti ima Občina Velike Lašče sklenjeno pogodbo. **Knjižnica Frana Levstika** deluje v Levstikovem domu na Stritarjevi cesti 1 v Velikih Laščah in je najbolj oddaljena enota Mestne knjižnice Ljubljana. Njeni prostori so prenovljeni in razširjeni (140 m²) ter opremljeni s sodobno tehnično opremo, vendar pa knjižnica ni dostopna gibalno oviranim in staršem z vozički.

Knjiga ima v velikolaški občini posebno mesto in z zadovoljstvom je sprejeta ugotovitev, da je zanimanje za knjigo in obisk knjižnice tudi v današnjem času vedno večje. V letu 2019 je imela Knjižnica Frana Levstika 668 aktivnih članov, od tega 233 mladine in 459 odraslih (leta 2018 je bilo v kategoriji mladi 240 aktivnih članov, odraslih pa 407). Število vseh na novo vpisanih članov v letu 2019 je bilo 100. Vpis se je v primerjavi z letom prej povečal, in sicer kar za 72,41 %. Iz leta v leto narašča tudi število izposoj, knjižnica skrbi za redno dopolnjevanje zbirke knjižnega in neknjižnega gradiva z novimi izdajami.

V okviru velikolaške knjižnice deluje tudi **AMATERSKA KNJIŽNICA ROB** v kulturnem domu v središču kraja. Prostor je suh in svetel in je nedostopen gibalno oviranim osebam. Je polprofesionalna knjižnica, kar pomeni, da je knjižno gradivo obdelano v skladu s knjižničarsko stroko in vključeno v informacijski sistem COBISS. Evidentiranje izposojenega in vrnjenega gradiva pa poteka še ročno.

Knjižnica skrbi tudi za **Bralnico pod lipo**, ki jo je junija 2018 Občina Velike Lašče postavila na trgu pred Levstikovim domom. Deluje kot menjalnica knjig. Knjižnica zanjo prispeva knjige, ki jih knjižnica prejme v dar ali pa so knjige izločene in odpisane iz knjižnične zbirke. Fond pa se dopolnjuje tudi z uporabniki, tako da v zameno za vzeto knjigo v knjižnico prinesejo drugo

knjigo. Na tak način omogoča obiskovalcem dostop do knjig brez obveznega članstva v knjižnici in brez vračilnih rokov.

POTUJOČA KNJIŽNICA obiskuje postajališča Dvorska vas, Karlovica, Mala Slevica, Rašica in Turjak.

Dolgoročni cilji:

Osnovna izhodišča v razvoju in delovanju vsake knjižnice v mreži Mestne knjižnice Ljubljana (MKL) so:

- Splošna knjižnica je zaupanja vreden in varen javni prostor, pomemben za razvoj kraja.
- Prebivalci kraja prepoznavajo knjižnico kot vezivo lokalne skupnosti, ki povezuje prebivalce različnih generacij.
- Knjižnica izvaja več funkcij: o neformalno vseživljenjsko izobraževanje z uporabo knjižnične zbirke, o izposojajo gradiva in posredovanje informacij (o gradivu in iz gradiva; o lokalni skupnosti; informacije javnih oblasti), o srečevanje in druženje ob kulturnih vsebinah, o dostop do izobraževanja (brezplačni tečaji, predavanja, samostojno učenje), o dostop do kulturnih vsebin (bralna kultura v povezavi z drugimi umetniškimi vsebinami in še posebej lokalna kulturna dediščina) in o možnost izražanja lastne ustvarjalnosti.
- Sodelovanje z različnimi akterji v lokalnem okolju.
- S svojim delovanjem knjižnica pripomore k izgradnji močne lokalne skupnosti.

Cilji Knjižnice Frana Levstika so:

Knjižnica Frana Levstika zasleduje cilje, ki izhajajo iz njenih usmeritev v Strateškem načrtu MKL 2017-2021:

- Integracija storitev knjižnice v vsakodnevno življenje prebivalcev mesta in okolice.
- Oblikovanje novih storitev tako v fizičnem kot virtualnem okolju knjižnice, ki bodo služile uporabnikom kot navdih za lastno ustvarjalnost.
- Oblikovanje knjižničnega prostora na osnovi štirih prostorskih sklopov: prostor za učenje, prostor za navdih, prostor za srečevanje in druženje ter prostor za ustvarjalnost.
- Oblikovanje knjižničnega prostora po principih univerzalnega oblikovanja prostorov na način, da jih lahko uporabljajo vsi ljudje do največje možne mere, brez potrebe po adaptaciji ali specialnem oblikovanju.
- Oblikovanje takšne ponudbe knjižnice, ki bo relevantna za vse prebivalce.

Najpomembnejši letni cilji so:

- dopolnjevanje knjižnične mreže, prenova in modernizacija prostorov in opreme,
- uvajanje koncepta zelene knjižnice,
- nadaljnja izgradnja kvalitetne in k uporabnikom usmerjene knjižnične zbirke,
- prepoznavna domoznanska dejavnost,
- delovanje repozitorija za manj aktualno gradivo,
- zagotavljanje enake dostopnosti vseh enot knjižnice, knjižničnih storitev in informacijskih virov,

- dostopnost e-storitev knjižnice, ki so dostopne uporabnikom 24 ur vse dni v tednu, tudi prek oddaljenega dostopa,
- sodelovanje s knjižnicami regije v vlogi osrednje območne knjižnice,
- intenzivno delo na razvoju digitalne knjižnice in aktivno sodelovanje na regijskem portalu KAMRA,
- uporabna in učinkovita spletna stran knjižnice s podstranmi za različne starostne skupine uporabnikov,
- postopno opremljanje krajevnih knjižnic RFID tehnologijo za izposajo gradiva,
- prireditve in druge dejavnosti knjižnice za izboljšanje bralne pismenosti in dvig bralne kulture,
- poudarek na storitvah za uporabnike, ki spodbujajo različne oblike pismenosti, uvajajo koncept knjižnice za družine in podpirajo usmeritve mednarodnih smernic (Evropsko leto, leto OZN, itd.).
- usmeritev knjižnice v permanentno učečo se organizacijo prek delovanja učnega centra,
- promocijske dejavnosti za izboljšanje prepoznavnosti knjižnice, s poudarkom na odnosih z mediji in celostni grafični podobi,
- nadaljnja integracija notranjih knjižničnih sistemov, zlasti informacijskega in poslovnega,
- krepitev učinkovitosti delovnih procesov,
- medsebojno sodelovanje ter vzpostavljanje nove notranje kulture in pripadnosti skupni organizaciji,
- sodelovanje z lokalnim okoljem s ciljem povečati pestrost delovanja za ciljne skupine uporabnikov in pridobiti nove člane.

Cilji pridobivanja knjižničnega gradiva za območje občine:

Po kriterijih nabavne politike knjižnice je cilj pridobiti kar največ novih naslovov, s čimer se želi doseči naslednje cilje:

- dvigati kakovost knjižnične zbirke z nadomeščanjem izrabljenega gradiva z novimi izdajami ter z zamenjavo zastarelih vsebin z novimi deli,
- zagotoviti ustrezno število izvodov knjižničnega gradiva glede na potrebe in pričakovanja uporabnikov za čim bolj uravnotežen obrat vsega gradiva,
- oblikovati kakovostne zbirke, prilagojene potrebam lokalnega okolja in regije,
- odgovoriti na potrebe različnih ciljnih skupin uporabnikov v okolju,
- oblikovati knjižnične zbirke, prilagojene posebnim skupinam uporabnikov,
- s stalnim spremljanjem slovenske založniške produkcije vključiti v nabavo večino kakovostnih izdaj slovenskih založb in kakovostna dela samozaložnikov,
- vključiti v nabavo večino kakovostnih del slovenskih avtorjev in prevodov tujih del, ki jih subvencionira MZK RS,
- s poudarkom na nabavi večine del slovenskih avtorjev našim uporabnikom omogočiti seznanjanje s trendi v sodobnem slovenskem leposlovju,
- s pestrim in kakovostnim izborom gradiva pridobiti nove uporabnike knjižnice.

Knjižnica Frana Levstika in njeni zaposleni se trudijo za čim večjo dostopnost knjižničnih storitev uporabnikom. Le strokovnost, prijaznost, kakovostne storitve in pestra ponudba ter

tekoč dotok novega knjižničnega gradiva vodijo do zadovoljnih uporabnikov, ki knjižnico redno obiskujejo in se vanjo radi vračajo.

Leta 2019 so bili dejavni v številnih projektih, ki jih organizirajo v MKL. Sodelovali so v projektu za otroke v predbralnem obdobju Ciciuhec, projektih za mlade Poletavci, Najpoletavci in Robinzonijada v informacijski džungli, vključili so se tudi v nacionalni projekt Rastem s knjigo. Za odrasle so izvajali projekt Mesto bere in Maček v žaklju. Slednji je v Knjižnici Frana Levstika naletel na izjemen odziv. Ponudbo paketov s knjigami so tematsko popestrili.

V knjižnici so se zvrstile fotografske razstave, literarna srečanja, organizirali so potopisna predavanja in predstavitev knjige, ustvarjalne delavnice, redne obiske vrtcev, ure pravljic ter uganke za otroke. Posebej izpostavljajo dobro sodelovanje z lokalnimi društvi in organizacijami, ki bogatijo program knjižnice.

V občinskem glasilu Trobla so redno objavljali prispevke o knjižnih novostih, ki si jih člani knjižnice lahko izposodijo v Knjižnici Frana Levstika, opozarjali so na različne dogodke in občane vabili k obisku knjižnice.

Za leto 2019 ugotavljajo, da sta število aktivnih članov in obisk večja kot leto prej, narasla pa je tudi izposoja gradiva na dom. Še vedno se trudijo, da bi si čim več obiskovalcev knjižnice gradivo izposojalo na svojo izkaznico, ker bi imeli tako realno število članov knjižnice; zdaj si namreč pogosto vsi družinski člani gradivo izposojajo na eno izkaznico. V ta namen so uvedli brezplačno Urbano za vse na novo vpisane predšolske otroke, s čimer želijo povečati članstvo predšolskih otrok in jih vzgajati kot vseživljenjske uporabnike knjižnice in njenih storitev. 8. junija 2019 so se z dodatno odprtostjo pridružili občinskemu prazniku. Novim članom so omogočili brezplačen vpis, za otroke pa so organizirali lutkovno predstavo.

5.2. OSNOVNA ŠOLA PRIMOŽA TRUBARJA IN VRTEC SONČNI ŽAREK

Osnovna šola Primoža Trubarja Velike Lašče pokriva celotni šolski okoliš občine Velike Lašče Z 88 naselji. Centralna šola ima sedež na Šolski ulici 11, podružnični šoli pa sta v Robu in na Turjaku. Ustanovitelj zavoda je Občina Velike Lašče.

Osnovna šola Primoža Trubarja Velike Lašče se s svojim delovanjem vključuje v življenje lokalne skupnosti in širše družbene skupnosti ter si prizadeva za socialni in kulturni razvoj. V ta namen se šola povezuje z različnimi društvi, organizacijami in Občino.

Osnovna šola Primoža Trubarja je prejela leta 2016 v okviru projekta »**Kulturna šola**«, ki ga podeljuje Javni sklad RS za kulturne dejavnosti v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Slovenije ter društvom Geoss, **priznanje za celovit pristop h kulturnem dogajanju**. Šola ima zelo razvejeno kulturno-umetniško dejavnost. Aktivni in tudi uspešni so na več kulturnih področjih: poleg pevskih sestavov, ki se redno uvrščajo na regijska srečanja in revije, dosegajo lepe uspehe s svojo fotografsko in likovno skupino, zelo aktivni pa so tudi literarno-novinarski krožek, gledališka in folklorna skupina. Šolski kulturni utrip šole pa je tesno vpet v zunanje okolje, ljudi in kraje. Čuti se na vseh korakih, v številnih prireditvah, nastopih, sodelovanjih. Kot šola, ki je na pomembnem slovenskem kulturnem prostoru (Trubar, Levstik, Stritar, Javoršek), namenjajo veliko pozornost branju in knjigi. Izdali so kar nekaj knjig oz. publikacij, ki opisujejo ljudi in običaje njihovih krajev.

Veljavne nacionalne smernice za kulturno umetnostno vzgojo iz leta 2009 navajajo, da otrokom in mladini strokovnjaki s področja šolstva, kulture in umetnosti omogočajo spoznavati različna področja kulture od glasbene in likovne umetnosti do gledališča, filma, plesa, kulturne dediščine in bralne kulture. Mlade z različnimi didaktičnimi pristopi spodbujajo k ustvarjalnosti v izražanju, spremljanju kulturnih dejavnosti in aktivnem vključevanju vanje. S tem navajajo otroke in mladino na vrednotenje kulture in umetnosti ter razvijajo njihovo zmožnost kritičnega presojanja in aktivnega udejstvovanja. Za doseganje teh nacionalnih smernic je nujno medsebojno povezovanje vzgojiteljev in učiteljev ter njihovo povezovanje z zunanjimi izvajalci. Ob tem je potrebno kulturno umetnostno vzgojo načrtno vključevati v dejavnosti vrtcev in šol. Že v vrtcih se spoznavanje kulture in umetnosti izvaja s kurikulum in zunanjimi izvajalci. Mladi spoznavajo bralno kulturo skozi projekta Bralna značka v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku. V svoj program vključujejo ne samo obiske šolske knjižnice, ampak tudi splošne lokalne knjižnice (pravljичne ure za najmanjše, spoznavanje knjižnice). Sodelujejo v nacionalnih projektih Rastem s knjigo, Teden pisanja na roko in v mednarodnem projektu iEarn.

Za uresničevanje svoje vloge v lokalnem okolju in z namenom vseživljenjskega učenja ter medgeneracijskega sodelovanja šola organizira različne oblike kulturnih dejavnosti, in sicer:

- Vsako leto sodelujejo na osrednji občinski prireditvi ob slovenskem kulturnem prazniku, na prireditvi ob Materinskem dnevu, prireditvah ob občinskem prazniku, ob Dnevih evropske kulturne dediščine, ob dnevu reformacije, na prireditvah v prazničnem decembru (sodelovanje na prireditvah, okrasitev velikolaškega trga in okolice), sodelujejo na srečanjih in prireditvah DU Velike Lašče, DPŽ Velike Lašče in drugih društev,
- S svojimi predstavami ali kot gledalci sodelujejo na vsakoletnem festivalu otroškega gledališča Najdihojca,
- Ob kulturnih dnevih obiskujejo glasbeno gledališke predstave, plesne delavnice, Levstikov dom in Trubarjevo domačijo in druge slovenske muzeje in kulturne institucije,
- Poseben tehnični dan je posvečen ohranjanju kulturne dediščine, v program katerega je vključena cela šola,
- Spomnijo se Trubarjevega dne, mednarodnega dneva maternega jezika, svetovnega dneva mladinske književnosti, svetovnega dneva knjige itd.
- Delujejo otroški pevski zbor, mladinski pevski zbor in Orfejeva skupina.
- Učenci sodelujejo na likovnih in literarnih natečajih.

5.2.1. VRTEC SONČNI ŽAREK

Kot organizacijska enota OŠ deluje tudi vrtec »Sončni žarek«. Otroci obiskujejo matični vrtec v Velikih Laščah, en oddelek je na centralni šoli trije pa na dislocirani enoti na Karlovcih. Cilji dejavnosti vrtca izhajajo iz kurikuluma za vrtec in so oblikovani za posamezne umetniške dejavnosti: likovne, glasbene, plesne. Ciciuhec, Bralni nahrbtnik, Lutkovni nahrbtnik, Povem ti pravljico so oblike dejavnosti, pri katerih spodbujajo zgodnje opismenjevanje in starševsko branje otrokom. V pevski zbor se vključujejo otroci, ki imajo veselje in želijo sodelovati v dodatnih glasbenih aktivnostih. Pevski zbor sodeluje na različnih prireditvah v vrtcu, šoli in kraju. Za dramski festival Najdihojca se odločajo vzgojiteljice iz starejših skupin. Skupaj z otroki

pripravijo in izvedejo predstavo. Abonmajске predstave izvajajo zunanji izvajalci in so namenjene vsem otrokom, eno izmed predstav pripravijo tudi vzgojiteljice vrtca. Eden od ciljev je tudi ohranjanje naše skupne tradicije in dediščine lokalnega okolja

5.2.3. Javni interes na področju kulturno umetnostne vzgoje za predšolske in osnovnošolske otroke v Občini Velike Lašče

Javni interes na področju kulturno umetnostne vzgoje za predšolske in osnovnošolske otroke se izraža preko vključevanja kulturno umetnostnih vsebin v programe obšolskih dejavnosti, ustreznega izobraževanja učiteljev in mentorjev za izvajanje teh dejavnosti ter izboljševanja pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh kulturno-umetniških področjih, kar je bistvenega pomena za uspešno in dobro motivirano kulturno vzgojo skozi zagotovitev vsem otrokom in mladim v okviru šolskih, obšolskih in izven šolskih dejavnosti spoznavanje raznih področij kulture. Gre za oblikovanje skupnih projektov z ustanovami s področja šolstva, za povečanje kakovostnih projektov kulturno umetnostne vzgoje za otroke in mladino ter ohranjanje in dvig kakovostnih obšolskih kulturnih dejavnosti. Kulturno -umetnostna vzgoja je temeljna pravica posameznika, zato v javni interes na tem področju sodi tako vzgoja in izobraževanje o umetnosti in kulturi kot tudi izražanje lastne ustvarjalnosti. V interesu Občine Velike Lašče je skrb za kakovostne kulturno-vzgojne programe in projekte na vseh področjih kulture, omogočanje čim širšega dostopa do teh programov in projektov ter povezovanje med vzgojno-izobraževalnim, socialnovarstvenim in kulturnimi ustanovami.

5.2.4 Programski cilji

Na tem področju bodo vsi deležniki zasledovali naslednje programske cilje:

- oblikovanje kvalitetnega programa kulturno-umetnostne vzgoje za predšolske in osnovnošolske otroke ter starejšo populacijo,
- zagotavljanje kvalitetnih in usposobljenih mentorjev za izvajanje dejavnosti predvsem iz vrst prostovoljcev,
- oblikovanje medgeneracijskih središč in programov njihovega delovanja,
- povezovanje vseh dejavnikov od vrtcev, šol, javnih zavodov s področja kulture do društev ljubiteljske kulture pri izvajanju vsebin kulturno-umetnostne vzgoje,
- zagotoviti pogoje za povečanje in krepitev participacije mladih v kulturi.

Kazalniki:

- število vključenih partnerjev v izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje za predšolsko in osnovnošolsko mladino ter starejše,
- število izvedenih programov,
- oblikovanje medgeneracijskih središč,
- število obiskovalcev,
- število mladih, vključenih v programe kulturno-umetnostne vzgoje,
- število prireditev za predšolsko in osnovnošolsko mladino ter starejše.

5.3. JAVNI ZAVOD TRUBARJEVI KRAJI

Javni zavod Trubarjevi kraji je že deloval v letih 2007–2016. Občina Velike Lašče ga je v letu 2020 ponovno ustanovila.

Z ustanovitvijo javnega zavoda za kulturo in turizem se zagotovi trajno in nemoteno izvajanje upravljanja Trubarjeve domačije ter vseh ostalih spomenikov in kulturne dediščine na območju občine Velike Lašče. Uredi se status Trubarjeve domačije in zagotovi spoznavanje, ohranjanje, razumevanje, predstavljanje in trženje kulturne in naravne dediščine občine Velike Lašče, skrb za promocijo in razvoj turizma ter oblikuje celovito turistično ponudbo na območju občine Velike Lašče.

Trenutno sodi Trubarjeva domačija organizacijsko v okvir občinske uprave Občine Velike Lašče. Tak način organizacije dela ne omogoča optimalnega in celovitega izvajanja nalog s področja kulturne in naravne dediščine ter področja turizma. Prav tako so s sedanjo ureditvijo omejene možnosti pridobivanja dodatnih finančnih sredstev ter sodelovanja na različnih razpisih.

Programski cilji

Osnovni cilj je primerna statusna ureditev Trubarjeve domačije, ki mora v prihodnosti postati del državno sofinancirane muzejske službe. Preko javnega zavoda se zagotovi trajno in nemoteno upravljanje Trubarjeve domačije ter vseh ostalih spomenikov kulturne dediščine v občini Velike Lašče, zagotovi se delovanje Turistično informacijskega centra ter celovito izvajanje nalog s področja kulture, turizma ter kulturne in naravne dediščine. Javni zavod skrbi za povezovanje in sodelovanje s sorodnimi organizacijami in zavodi ter skrbi za pridobivanje dodatnih finančnih sredstev preko Ministrstva za kulturo ter javnih razpisov.

Kazalniki:

- število vključenih partnerjev pri izvajanju osnovnega programa in nalog zavoda,
- število izvedenih programov (izobraževalnih, turističnih),
- število obiskovalcev izobraževalnih programov,
- število udeležencev turističnih programov,
- število kulturnih prireditev (razstava, glasbenih dogodkov idr.)

5.4. GLASBENA ŠOLA RIBNICA

Glasbena šola v Velikih Laščah deluje kot enota Glasbene šole Ribnica od leta 1999. Pouk se izvaja na Šolski ulici 18 - v zgradbi starega vrtca, kjer je opremljenih pet učilnic za inštrumente, učilnica za nauk o glasbi, učilnica za pripravnico in koncertna dvorana. Učenci obiskujejo pouk nauka o glasbi, inštrumentov - klavirja, flavte, kitare, violine, harmonike, klarineta, saksofona, najmlajši pa so vključeni v pripravnico.

Glasbena šola se zelo dobro povezuje z lokalnim okoljem. Učenci sodelujejo pri vseh najpomembnejših prireditvah v Občini Velike Lašče, kot so vsakoletna podelitev Rožančeve nagrade na Trubarjevi domačiji, osrednja občinska prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku, prireditve ob občinskem prazniku, otvoritve likovnih razstav na Trubarjevi domačiji in v Levstikovem domu in še mnoge druge.

6. JAVNI INTERES OBČINE VELIKE LAŠČE NA PODROČJU KULTURNE DEDIŠČINE

KULTURNA DEDIŠČINA je pojem z nešteti definicijami, katerih skupna lastnost je, da določajo le formalne okvire oziroma področja, kjer se dediščina manifestira, konkretno vsebino pojma pa prepuščajo odprto specifični posamični (nacionalni) kulture. V skladu z Unescovo deklaracijo o kulturnih politikah iz leta 1982 zajema kulturna dediščina »dela umetnikov, arhitektov, glasbenikov, pisateljev in znanstvenikov ter dela anonimnih avtorjev, izraze človeške duhovnosti in celoten skupek vrednot, ki dajejo pomen našemu življenju. Vključuje materialna in nematerialna dela, v katerih se izraža ljudska kreativnost: jezik, obrede, verovanja, zgodovinska mesta in spomenike, leposlovje, umetniška dela, arhive in knjižnice. Zato je pravica in dolžnost vsakega ljudstva, da ščiti in ohranja svojo kulturno dediščino, saj se družbe prepoznavajo v njenih vrednotah in iz njih črpajo vir navdiha.« V tem smislu tudi slovenski Zakon o varstvu kulturne dediščine opredeljuje kulturno dediščino kot »dobre, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti, ter drugi državljani in državljani republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij ...«.

Kulturno dediščino delimo na materialno in nematerialno. Med nematerialno kulturno dediščino uvrščamo spretnosti, znanja, šege in navade, vrednote in prepričanja, kot jih uresničujejo in zaznavajo ljudje, povezani z uporabo, razumevanjem, ustvarjanjem in njenim posredovanjem sedanjim in prihodnjim rodovom. Materialno kulturno dediščino pa v prvi vrsti delimo na nepremično in premično dediščino. K nepremični kulturni dediščini uvrščamo stavbo, arheološko dediščino in kulturno krajino, medtem ko k premični dediščini uvrščamo predmete in zbirke predmetov.

6.1. NEPREMIČNA KULTURNA DEDIŠČINA

Nepremična dediščina so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine. Sestavljajo jo vrste: arheološka najdišča, stavbe, parki in vrtovi, spominski objekti in kraji, drugi objekti in naprave, naselja in njihovi deli ter kulturna krajina.

6. 1. 1. Varovanje nepremične kulturne dediščine na območju Občine Velike Lašče

Razvoj dejavnosti varovanja nepremične kulturne dediščine in njeno ohranjanje v prostoru je tesno povezano s celostnim načrtovanjem razvoja. Obnova naselbinskih spomenikov je možna le s programiranjem revitalizacije in aktivne prenove, saj zgolj prostorsko načrtovanje in načrtovanje varstva nepremične kulturne dediščine najpogosteje ne zadošča zahtevam učinkovitega varovanja. Ohranjanje zavarovanih območij in večjih kompleksov ne more zagotoviti kultura sama. Iz navedenega sledi, da je treba pri varovanju nepremične kulturne dediščine zagotavljati načrtovanje celostnega tako občinskega kot tudi regijskega in širšega razvoja.

Kulturni spomeniki lokalnega pomena so območja ali objekti, ki imajo izjemno kulturno vrednost in predstavljajo vrhunske dosežke ustvarjalnosti določenega razvojnega obdobja na lokalnem ali regionalnem nivoju. Kulturni spomeniki lokalnega pomena so vpisani v register nepremične kulturne dediščine in razglašeni z akti o razglasitvi, ki jih sprejme pristojni organ

lokalne skupnosti in so objavljeni v Uradnem listu RS. Najpomembnejši instrument varovanja nepremične kulturne dediščine so konservatorski načrti, ki določajo merila za posege v kulturno dediščino ter pogoje uporabe, obseg posegov, potrebnih za novo rabo in zagotavljanja sodobnega načina življenja, ter dopustne prilagoditve novim standardom in tehnologijam. Kulturne spomenike lokalnega pomena varuje strog varstveni režim, ki se nanaša na lastnosti, zaradi katerih je enota dediščine razglašena ali predlagana za razglasitev za kulturni spomenik lokalnega pomena in varuje spomenik kot celoto. Splošni varstveni režim za spomenike določa redno vzdrževanje, varovanje izvirne namembnosti, kateri so namenjeni, oziroma novo funkcijo, ki bo ekonomsko opravičevala prenovo in bo hkrati upoštevala načelo zvestobe arhitektonskemu in zgodovinskemu značaju stavbe oziroma nepremične kulturne dediščine, varovanje in prenovo obstoječega oziroma vzpostavitev prejšnjega stanja, če le-ta omogoča kontinuirano rabo objekta, opredeljuje dopustne spremembe zaradi prilagoditve novim predpisom, novim tehničnim, požarnim in drugim standardom, dostopnosti za invalide in podobno. Podrobni varstveni režim za vsak objekt nepremične kulturne dediščine je opredeljen v aktu o razglasitvi. Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine za občino Velike Lašče izdelala Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenija, OE Ljubljana.

Razglašeni kulturni spomeniki lokalnega pomena so naslednji:

- **Trubarjeva domačija in spomenik Primožu Trubarju na Rašici** (Odlok o razglasitvi Trubarjeve domačije in spomenika Primožu Trubarju za kulturna spomenika lokalnega pomena (Ur. glasilo Občine Velike Lašče, št. 5/2014):
Trubarjeva domačija deluje kot **muzej na prostem**. Prikazuje zgodovinsko verodostojno podobo kraja, tipično mlinarsko-žagarsko gospodarstvo, ki se dopolnjuje s kmetijsko dejavnostjo. Stavbe so med seboj povezane in so skladne z naravnim in kulturnim okoljem. Namembnost objektov se je delno spremenila. Trubarjeva domačija ohranja in predstavlja stavbno dediščino, tehniško in kulturno dediščino v ožjem smislu. Je javno dostopna in kot taka je usmerjena v poglobljanje stika z obiskovalci, k celovitejšim prikazom načina življenja preko izbranih prvin kulturne dediščine (tako bivalnih navad, gospodarskih načinov, šeg in navad, obrti kakor tudi drugih vidikov življenja, ki se zrcali v materialnem, socialnem in duhovnem izročilu). Na domačiji se prepleta varovanje premične in nepremične kulturne dediščine, objektov ter posameznih zbirk.
- **Ilijev kozolec**, (Odlok o razglasitvi etnološkega spomenika in naravne znamenitosti v Dolnjih Retjah pri Velikih Laščah (Ur. list SRS 32/84-15579);
- **Cerkev sv. Lenarta v Krvavi Peči** (Odlok o razglasitvi podružnične cerkve sv. Lenarta v Krvavi Peči za kulturni in zgodovinski spomenik (Ur. list RS, št. 8/1999),
- **Cerkev Marije Kraljice angelov na Veliki Slevici** (Odlok o razglasitvi podružnične cerkve Marije Kraljice angelov in lip na Veliki Slevici za kulturni in zgodovinski spomenik ter naravno znamenitost (Ur. list RS, št. 8/1999),
- **Hiša Turjak 35** (Odlok o razglasitvi hiše Turjak 53 za kulturni spomenik lokalnega pomena (Ur. glasilo Občine Velike Lašče, št. 1/2012),
- **Stritarjeva kašča** – kašča je vpisana v Zbirni register kulturne dediščine RS kot predlog za razglasitev spomenika lokalnega pomena pod evidenčno številko dediščine E 547, spominski relief pisatelja Josipa Stritarja na pročelju hiše pa pod evidenčno številko E 5307; v pripravi odlok o lokalnem kulturnem spomeniku (potrebna še inventarizacija zbirke malega kmečkega orodja).

Občina Velike Lašče sofinancira obnovo spomenikov kulturne dediščine, in sicer neposredno (Trubarjeva domačija), preko sklenjene pogodbe z lastniki (Stritarjeva kašča) oziroma preko letnega javnega razpisa za sofinanciranje obnove sakralnih spomenikov (na podlagi Pravilnika o sofinanciranju obnove sakralnih spomenikov v občini Velike Lašče (Uradno glasilo Občine Velike Lašče, št. 2/2018).

6.2.2. Javni interes na področju varovanja nepremične kulturne dediščine na območju občine Velike Lašče

Javni interes varstva nepremične kulturne dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti,
- dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje nepremične kulturne dediščine,
- ohranjanje nepremične kulturne dediščine in preučevanje škodljivih vplivov nanjo,
- omogočanje dostopa do nepremične kulturne dediščine ali do informacij o nepremični kulturni dediščini vsakomur, še posebej pa mladim, starejšim in invalidom ter ranljivim skupinam,
- predstavljanje dediščine javnosti ter razvijanja zavesti o njenem pomenu in vrednotah,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje,
- celostno in celovito ohranjanje nepremične kulturne dediščine,
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij, - sodelovanje najširše strokovne in laične javnosti v zadevah varstva nepremične kulturne dediščine.

Dolgoročni cilji na področju varovanja nepremične kulturne dediščine so:

- Trubarjevi domačiji končno pridobiti status spomenika državnega pomena,
- ureditev lastniških odnosov v povezavi z llijevim kozolcem, odkup rojstne hiše Levstikove matere in ureditev čebelarskega doma v Levstikovih Retjah,
- oblikovanje programov, ki uveljavljajo nepremično kulturno dediščino kot prostor srečevanja, povezovanja in ustvarjalnosti,
- nadgradnja posameznih programskih sklopov varovanja nepremične kulturne dediščine v daljše vsebinske, časovne in tematske sklope,
- vzpostavitev kakovostnega okolja in pogojev za razvoj in trajnostno rabo nepremične kulturne dediščine na območju občine Velike Lašče,
- prepoznavanje potencialov nepremične kulturne dediščine za družbeni, gospodarski in trajnostni razvoj skozi razvijanje varstvene dejavnosti,
- zagotavljanje ohranjanja kulturne raznolikosti ter ažurnega in fleksibilnega odzivanja pri varovanju nepremične kulturne dediščine,
- spodbujanje kreativnosti in participacije ter novih pristopov, ki so odgovor na potrebe občinstva in spodbujajo kreativnost posameznikov in celotne dejavnosti varovanja in upravljanja nepremične kulturne dediščine in njene družbene sprejemljivosti in prepoznavnosti.

Programski cilji

Na področju varovanja nepremične kulturne dediščine so naslednji programski cilji:

- kakovostno izvajanje in nadgrajevanje javne službe varovanja nepremične kulturne dediščine, predvsem na področju komuniciranja, oblikovanja programov in participacije,
- izdelava digitalne inventarizacije nepremične kulturne dediščine in oblikovanih zbirk,
- oblikovanju oz. nadgradnja obstoječih kakovostnih pedagoških in andragoških programov za predstavitev nepremične kulturne dediščine,
- vzpostavljanje strateških in razvojnih partnerstev za izvajanje inovativnih, trajnostnih in participativnih projektov za razvoj varovanja nepremične kulturne dediščine,
- kreiranje, pripravljanje in izvajanje raznovrstnih projektov s ciljem bogatenja programov in pridobivanja sredstev za programe, kadre in investicije namenjene varovanju nepremične kulturne dediščine,
- oblikovanju kakovostnih programov predstavitve nepremične kulturne dediščine mladim,
- oblikovanju kakovostnih programov predstavitve nepremične kulturne dediščine ranljivim skupinam,
- zagotovitev javne dostopnosti nepremične kulturne dediščine,
- priprava inovativnih informacijskih in promocijskih programov o nepremični kulturni dediščini,
- spodbujanje sodelovanja med javnimi zavodi, zadolženimi za varovanje nepremične kulturne dediščine, in nevladnimi organizacijami ter izobraževalnimi ustanovami pri interpretaciji, prezentaciji in popularizaciji nepremične kulturne dediščine.

Kazalniki:

- vzpostavitev sodelovanja pri oblikovanju in izvajanju projektov ter aktivnosti varovanja nepremične kulturne dediščine,
- število partnerstev, doseženih na področju varovanja nepremične kulturne dediščine,
- število obnovljenih in revitaliziranih objektov nepremične kulturne dediščine,
- sofinanciranje vzdrževanja in obnov kulturnih spomenikov lokalnega pomena,
- obseg izdelanih idejnih zasnov vsebinske in prostorske uporabe objektov, namenjenih varovanju nepremične kulturne dediščine,
- obseg izdelanih investicijskih in gradbenih projektov za varovanje posameznih enot nepremične kulturne dediščine,
- obseg pridobljenih sredstev za varovanje nepremične kulturne dediščine,
- število oblikovanih in novo zavarovanih ter razglašanih enot nepremične kulturne dediščine.

6.2. PREMIČNA KULTURNA DEDIŠČINA

6.2.1. Varovanje premične kulturne dediščine

Premična dediščina je opredeljena kot premična ali zbirka premičnin z vrednostmi dediščine. Med gradivom, ki je kulturna dediščina, je posebno varstvo namenjeno kulturnim spomenikom in kulturnemu bogastvu. Premično kulturno dediščino hranijo javni muzeji, arhivi in knjižnice. Direktiva Sveta EGS 93/7 z dne 15. marca 1993 določa, da so deležni posebne obravnave predmeti, ki so sestavni del »javnih zbirk, navedenih v inventarjih muzejev, v arhivih ali v zaščiteneh zbirkah knjižnic.« Pri tem so javne zbirke opredeljene kot »zbirke, ki so v lasti države članice, lokalnih ali regionalnih organov oblasti na ozemlju države članice ali

ustanove na ozemlju države članice, ki je po zakonodaji te države članice opredeljena kot javna ustanova ter je last te države članice ali lokalnih ali regionalnih organov oblasti ali pa jo ti v večji meri financirajo.« Zakon o varstvu kulturne dediščine opredeljuje kot enoto kulturne dediščine tudi zbirko, ki jo definira kot »skupino premičnin s sorodnimi vrednotami dediščine, ki jo lahko povezuje skupen zgodovinski ali prostorski kontekst.« Navedeni zakon opredeljuje tudi kulturno dediščino, ki ima poseben status kot kulturni spomenik, ki je kot tak razglašen ali pa je vpisan v inventarno knjigo pooblaščenih ustanov. Kot kulturni spomenik je lahko razglašen posamičen predmet ali zbirka predmetov kulturne dediščine, če predstavlja »izrazit dosežek ustvarjalnosti, dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti in je pomemben del življenja na območju Republike Slovenije ali njenih regij oziroma predstavlja pomemben vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti sedanjo kulturo.« Zakon o varstvu kulturne dediščine opredeljuje tudi nacionalno bogastvo kot premičnino, ki sodi v eno od zvrsti kulturne dediščine, navedenih v prilogi Uredbe EGS 3911/92, katere iznos ali izvoz iz Republike Slovenije je omejen zaradi njene posebne vrednosti. Premičnina, ki je opredeljena kot nacionalno bogastvo, mora imeti status kulturnega spomenika, je sestavni del javnega muzeja, arhiva ali knjižnice, ali pritiklina oziroma del zbirke cerkve ali druge verske skupnosti, in ima za Republiko Slovenijo zaradi svojega pomena posebno kulturno vrednost.

V občini Velike Lašče se izvaja varovanje in ohranjanje premične dediščine v okviru Trubarjeve domačije na podlagi domačih in mednarodnih muzejskih standardov. Obsega tako fizično varstvo kot varstvo vsebine oziroma notranjih pomenov predmetov in stavb.

Poleg varstva objektov, ki sestavljajo domačijo, zavod skrbi za naslednje zbirke:

- **žagarska zbirka: zbirka miniaturnih maket**, ki predstavljajo razvoj žag venecijank: žaga na vreteno ali na koš, žaga na tribo ali na preslico in žaga venecijanka z jermenicami, ki je pomanjšana kopija Temkove žage. Opremljena pa je bila tudi **PEČNICA – sobica za žagarja**. Poleg interierja vsebuje ročno žagarsko orodje, ki ga je žagar uporabljal pri svojem delu. Večina predmetov je last Dušana Zekoviča. Pripadalo je njegovemu dedu, mlinarju in mizarju Ivanu Mencinu iz Dvorske vasi, ki je orodje sam izdeloval. Predmete sta darovala tudi Jože Petrič iz Škrlovice in gozdar Anton Prelesnik iz Kočevja, nekaj pa smo si jih izposodili iz Tehniškega muzeja Slovenije.
- **umetniška zbirka**: Nastaja od leta 1986. Vsebuje podarjena dela, ki so nastajala na vsakoletnih srečanjih likovnih umetnikov Trubarjevi kraji, druga podarjena dela priznanih umetnikov ...
- **arhiv Trubarjeve domačije v Trubarjevi čitalnici**: sistematično zbiranje in urejanje od leta 2006; vsebuje gradivo od 50-tih let 19. stoletja dalje (fotografije, članki, obnovitveni načrti, občinski zapisniki ...); zbirka faksimilov del Trubarja, drugih protestantov, Slava vojvodine Kranjske ...
- **domoznanska zbirka**: obsega gradivo, ki so ga čitalnici podarili ali dali v uporabo domačini (zasebne zbirke). Krajevno se gradivo nanaša na širše področje Lašč, vsebinsko pa na področje zgodovine, etnologije itd. V letu 2013 je bila ob 100. obletnici podelitve trških pravic Velikim Laščam pripravljena razstava Brez Laščanov ni Lašč, katero so ustvarili in sooblikovali Laščani s svojimi spomini, ohranjenimi v starih fotografijah, na razglednicah, v posameznih predmetih, vabilih in časopisnih člankih. Pri predstavitvi pomembnih velikolaških mož in žena je poudarek na njihovi povezanosti z domačim okoljem.
- **druge javne zbirke na območju občine Velike Lašče**: zbirka v spominski sobi Levstika in Stritarja...

- **dokumentacija zasebnih zbirk:** zbirka malega kmečkega orodja v Stritarjevi kašči na Podsmreki, šolsko zgodovinska zbirka v OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče, manjše etnološke zbirke v zasebni lasti ...

6.2.2 Javni interes na področju varovanja premične kulturne dediščine

Javni interes na področju varovanja premične kulturne dediščine se odraža v:

- evidentiranju predmetov premične kulturne dediščine,
- zbiranju in oblikovanju zbirk predmetov premične kulturne dediščine,
- raziskovanju in dokumentiranju predmetov premične kulturne dediščine,
- varovanju in restavriranju predmetov premične kulturne dediščine,
- predstavljanju in razstavljanju vseh vrst predmetov premične kulturne dediščine,
- skrbi za uveljavljanje in razvoj sistema varovanja premične kulturne dediščine,
- predstavljanju premične kulturne dediščine javnosti in razvijanju zavesti o njenih vrednotah, - zavarovanje in digitalizacija nesnovne kulturne dediščine in zbirk ljudskega izročila in ljudskih pesmi.

Dolgoročni cilji

Na področju varovanja premične kulturne dediščine so dolgoročni programski cilji:

- v okviru Javnega zavoda Trubarjevi kraji ponovno pridobiti status muzeja,
- oblikovanje programov, ki uveljavljajo muzejski prostor kot prostor srečevanja, povezovanja in ustvarjalnosti,
- vzpostavitev kakovostnega okolja in pogojev za razvoj in trajnostno delovanje muzejske dejavnosti na območju občine Velike Lašče,
- prepoznavanje potencialov za družbeni, gospodarski in trajnostni razvoj skozi razvijanje muzejske dejavnosti,
- zagotavljati ohranjanje kulturne raznolikosti ter pravočasnega in fleksibilnega odzivanja pri varovanju premične kulturne dediščine,
- spodbujanje kreativnosti in participacije ter novih pristopov, ki so odgovor na potrebe občinstva in spodbujajo kreativnost posameznikov in celotne muzejske dejavnosti in njene družbene sprejemljivosti in prepoznavnosti.

6.3. Nesnovna kulturna dediščina

6.3.1. Varovanje nesnovne kulturne dediščine

Po Unescovi Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine nesnovna kulturna dediščina »pomeni prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezani orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine. Skupnosti in skupine nesnovno kulturno dediščino, preneseno iz roda v rod, nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino, in zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti«. Koordinator varstva

nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji je Slovenski etnografski muzej. Koordinator zbira pobude za vpis v Register nesnovne kulturne dediščine, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS.

Od leta 2013 je kot nesnovna dediščina vpisana v Registru nesnovne kulturne dediščine PRIPRAVA POPRTNIKA, ki je značilna tudi za velikolaško občino. Do nov. 2019 je bilo evidentiranih **14 nosilcev nesnovne dediščine** priprave poprtnika (neformalnih skupin gospodinj geografsko zaokroženih območij, ki ohranjajo to dediščino v svojih domovih – od 4 do 100 gospodinj v skupini). V povezavi s to dediščino zavod Parnas od leta 2018 nosilce povezuje v čezmejni Festival božičnega kruha (preko čezmejnega projekta Uživam tradicijo – Interreg V-A Slovenija-Hrvaška).

6.3.2 Javni interes na področju varovanja nesnovne kulturne dediščine

Javni interes varstva nesnovne kulturne dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti,
- dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje nesnovne kulturne dediščine,
- predstavljanje dediščine javnosti ter razvijanja zavesti o njenem pomenu in vrednotah,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje,
- celostno in celovito ohranjanje nesnovne kulturne dediščine,
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij, - sodelovanje najširše strokovne in laične javnosti v zadevah varstva nesnovne kulturne dediščine.

Na področju varovanja nesnovne kulturne dediščine so dolgoročni programski cilji:

- oblikovanje programov, ki uveljavljajo nesnovno kulturno dediščino kot medij srečevanja, povezovanja in ustvarjalnosti,
- nadgradnja posameznih programskih sklopov varovanja nesnovne kulturne dediščine v daljše vsebinske, časovne in tematske sklope,
- prepoznavanje potencialov nesnovne kulturne dediščine za družbeni, gospodarski in trajnostni razvoj skozi razvijanje varstvene dejavnosti,
- zagotavljanje ohranjanja kulturne raznolikosti ter ažurnega in fleksibilnega odzivanja pri varovanju nesnovne kulturne dediščine,
- spodbujanje kreativnosti in participacije ter novih pristopov, ki so odgovor na potrebe občinstva in spodbujajo kreativnost posameznikov in celotne dejavnosti varovanja in nesnovne kulturne dediščine in njene družbene sprejemljivosti in prepoznavnosti.

7. LJUBITELJSKA KULTURA

7.1 Sedanje stanje in opredelitev funkcije

Kulturno ljubiteljstvo lahko opredelimo kot množično organizirano prostočasno kulturno udejstvovanje, ki ima na Slovenskem specifično tradicijo zlasti z vidika ohranjanja nacionalne kulturne identitete, tako v mejah države kot pri Slovencih po svetu. Najznačilnejša funkcija ljubiteljstva je kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost. Veliko mladih še neveljavljenih avtorjev prav skozi fazo kulturnega ljubiteljstva pogosto preide v poklicno kulturno umetniško delovanje. Ljubiteljska kulturna društva so tudi pomemben dejavnik razvijanja dostopnosti

kulturnih vrednot. Nekoč so bila s svojo produkcijo v lastnem okolju edini organizator in posrednik kulturnih dogodkov. V novih razmerah, ki jih določajo elektronski mediji in neomejene možnosti komunikacije, pa uresničujejo svojo vlogo na drugi ravni, predvsem v kulturnem posredništvu oz. vzpostavljanju neposrednih stikov z živo kulturno ustvarjalnostjo. Kulturno ljubiteljstvo samo na sebi predstavlja kakovostno preživljanje prostega časa. Razmerje delovnega in prostega časa se spreminja in zahteva vzpostavitev obširnejših in kakovostnejših programov. Svojo funkcijo pri vsem tem pa imata tudi kulturna vzgoja in izobraževanje. Nosilci ljubiteljske kulture v občini Velike Lašče so predvsem kulturna društva, ki so organizirana na osnovi zakona o društvu, ter Javni sklada RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ljubljana okolica.

7.2. Javni interes Občine Velike Lašče na področju ljubiteljske kulture

Javni interes na področju kulture je stalno razvijanje kakovostne ljubiteljske kulture. Izobraževanje strokovnega kadra, ohranjanje kulturne dediščine, povezovanje med društvi, društvena dejavnost, strokovna srečanja in pregledi dosežkov, mednarodno sodelovanje, vzgoja v etiki, spoštovanju in strpnosti ter ohranjanje in krepitev narodne identitete. Za uresničevanje javnega interesa na področju ljubiteljske kulture skrbi lokalna skupnost in Republika Slovenija prek JSKD in njenimi izpostavami. Skrb za razvoj kulturnih društev je primarna in najpomembnejša naloga lokalne skupnosti tudi v prihodnjem obdobju. Na nivoju države bo to nalogo še naprej izvajala OI JSKD.

Dolgoročni cilji

Cilji v tem obdobju so:

- Vzpostavlanje ustreznih prostorskih in materialnih pogojev za delo ustvarjalcev na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti;
- Spodbujanje občanov k aktivnemu vključevanju v delo društev, s tem pa tudi ohranjati narodno identiteto;
- Omogočati udeležbo in organizacijo izobraževalnih programov za mentorje in izvajalce z vseh področij dela ljubiteljskih kulturnih društev;
- Pomoč društvom pri prijavih na različnih razpisih za EU sredstva ali participacija v obliki partnerstva v projektih;
- Pomoč reprezentativnim društvom pri udeležbah na državnih in mednarodnih tekmovanjih;
- Spodbujanje organizacije samostojnih kulturnih prireditev;
- Spodbujanje in pomoč pri organizaciji večjih projektov, prireditev in festivalov;
- Spodbujanje strokovnega razvoja mentorjev in mladih perspektivnih članov.

Ukrepi:

- zagotavljanje pogojev za delovanje ljubiteljskih kulturnih društev in skupin,
- organizacija ali soorganizacija posameznih prireditev, območnih, medobmočnih in državnih srečanj v občini Velike Lašče,
- strokovna pomoč pri organizaciji prireditev in že omenjenih srečanj,
- sofinanciranje projektov kulturnih društev in zvez,
- organizacija izobraževalnih oblik na lokalni in regionalni ravni,
- sofinanciranje investicij v prostore in opremo, ki jih uporabljajo ljubiteljska kulturna društva in skupine.

7.2.1 Status delovanja društev v javnem interesu na področju kulture

Kulturna in druga društva, ki izvajajo kulturni program, opredeljen v LPK, in izpolnjujejo razpisne pogoje za sofinanciranje projektov in programov so v občini Velike Lašče prepoznana kot društva, ki delujejo v javnem interesu lokalnega pomena, saj izstopajo s svojim zavzemanjem za kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin in kulturno raznolikost na območju občine in širše ter na ta način izpolnjujejo pogoje za sofinanciranje v skladu s pravilnikom, ki ureja vrednotenje kulturnih programov. Občina na ta način prispeva k pospeševanju, ohranjanju in razvoju kulture in kulturnih dejavnosti.

V Občini Velike Lašče delujejo trije NVO-ja, ki so pridobili status delovanja v javnem interesu državnega pomena, to so Parnas, zavod za kulturo in turizem občine Velike Lašče (od leta 2009), KUD Primož Trubar Velike Lašče (od 9. 3. 2017) in Društvo za ohranjanje dediščine Gradež.

7.3 Pregled ljubiteljske dejavnosti po posameznih dejavnostih

7.3.1 Javni sklad RS za kulturne dejavnosti - Območna izpostava Ljubljana okolica

Občina Velike Lašče z željo po zagotavljanju strokovne pomoči ljubiteljskim ustvarjalcem ter potrebo po sistematičnem spremljanju in vrednotenju ljubiteljske kulture, sodeluje v vseslovenski kulturni mreži JSKD RS že od leta 1999. Odtlej Občina vsako leto zagotavlja JSKD, OI Ljubljana okolica sofinancerska sredstva za izvajanje načrtovanih dejavnosti. Občina Velike Lašče in JSKD OI Ljubljana okolica sodelujeta v interesu kulturnih društev in ljubiteljskih ustvarjalcev na območju občine (6 društev/19 sekcij, 2 zavoda, OŠ/4 skupine). Osnovne dejavnosti, ki jih JSKD-OI Ljubljana okolica izvaja na območju občine so:

- izvedba letnih preglednih, strokovno spremljanih prireditev/srečanj na vseh področjih ljubiteljske kulture (instrumentalna glasba, vokalna glasba, ples, film, gledališče in lutke, folklor, likovna dejavnost, literarna dejavnost, multimedia),
- organizacija oz. financiranje udeležb strokovno izbranih skupin na regijskih in državnih prireditvah/srečanjih,
- organizacija in sofinanciranje izobraževalnih oblik za mentorje in izvajalce ljubiteljske kulture, - strokovna in organizacijska pomoč ljubiteljskim ustvarjalcem/društvom in posameznikom na vseh področjih ljubiteljske kulture,
- podeljevanje jubilejnih priznanj na vseh področjih ljubiteljske kulture.

JSKD OI Ljubljana okolica uresničuje naslednje cilje in poslanstvo:

- skrb za ohranjanje in razvoj ljubiteljske kulture na območju občine Velike Lašče,
- spodbujanje in podpora ljubiteljske ustvarjalnosti v vseh generacijah in na vseh področjih kulture in umetnosti,
- spodbujanje kakovostne rasti programov ustvarjalcev ter predstavitev širši javnosti,
- strokovno vrednotenje kakovosti ustvarjalcev do treh ravni (območna, regijska in državna raven),
- motiviranje za kakovostno aktivno sodelovanje pri kulturnih projektih in programih,
- aktivno sodelovanje s šolskimi ustanovami in spodbujanje sodelovanja otrok in učiteljev v kulturnih programih sklada ter drugimi ponudniki pristočasnih aktivnosti,

- sodelovanje in povezovanje s profesionalnimi institucijami in strokovnimi delavci na področju kulture.

Cilji in usmeritve v obdobju 2020-2024:

- spodbujanje in večanje odziva tistih obstoječih društev in ustvarjalcev, ki se doslej še niso opogumili za sodelovanje na letnih preglednih srečanjih,
- spodbujanje razvoja tistih dejavnosti, ki še niso razvite oz. so v manjšini kot so: ples, filmska dejavnost, folklorna dejavnost,
- spodbujanje posameznih ustvarjalcev ljubiteljske kulture k povezovanju v društva,
- raziskovanje potreb društev in posameznikov po izobraževanju in v občini izvesti čim več izobraževalnih oblik za posamezna področja – na ta način bomo uresničevali tudi vsa omenjena spodbujanja po povečanju kakovosti dejavnosti in razvoju novih dejavnosti,
- doseganje večje povezanosti in sodelovanje lokalnih kulturnih društev in skupin s sorodnimi društvi iz ostalih 8 občin, ki jih pokriva izpostava JSKD Ljubljana okolica in tudi širše.

7.3.1 Kulturna društva

Na področju ljubiteljske kulture je aktivnih več kulturnih društev. Programi in projekti ljubiteljskih kulturnih društev se izvajajo predvsem na področju gledališke, literarne, likovne, glasbene, plesne umetnosti ter skrbi za ohranjanje kulturne dediščine. Občinska kulturna politika se izvaja predvsem na podlagi Pravilnika za vrednotenje programov ljubiteljske kulturne dejavnosti v Občini Velike Lašče (Ur. glasilo Občine Velike Lašče št. 1/08, spremembe in dopolnitve 2/09, 6/13) ter z vključevanjem čim večjega števila skupin v posamezne občinske prireditve. Kulturni projekti in programi ljubiteljskih kulturnih društev se sofinancirajo na podlagi vsakoletnega javnega razpisa Občine Velike Lašče za področje kulturnih dejavnosti. V Občini Velike deluje 9 kulturnih društev. Glavna so podrobneje opisana že v poglavju 4. Kulturna tradicija občine. V treh nekdanjih središčih KS delujejo kulturna društva KUD Primož Trubar Velike Lašče, ki mu Občina zagotavlja prostore v Levstikovem domu v Velikih Laščah, KUD Marij Kogoj, ki deluje v Domu krajanov Turjak in KUD Rob, ki ima svoje prostore v Domu krajanov Rob. Na področju kulturne dejavnosti so pomembni še že omenjeni Velikolaška vokalna skupina, Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, podružnica Rašica, Društvo za ohranjanje dediščine Gradež, zavod Parnas in Zavod za razvijanje ustvarjalnosti. Za kulturne povezave s pobrateno švicarsko občino Kulturni most Lützelflühe - Velike Lašče, na področju folklornih plesov sta dejavni folklorni skupini Društva podeželskih žena Velike Lašče in Društva podeželske mladine Velike Lašče, na področju mladinske kulture pa Mladinsko društvo VRT.

7.3.2 Kulturni projekti in dogodki v javnem interesu

Med kulturne projekte so uvrščene posamezne kulturne aktivnosti oz. kulturni dogodki, ki jih organizirajo in izvajajo ostali oblikovalci kulturne podobe občine Velike Lašče, ki se bodisi združujejo v različnih organizacijah/društvih ali pa nastopajo kot posamezniki. Gre za dogodke, ki združuje ostale institucionalizirane ustvarjalce in poustvarjalce kulturnih vsebin, ki se poleg redne ukvarjajo tudi s kulturno dejavnostjo.

Osrednji dogodki v občini Velike Lašče so:

- Slovenski kulturni praznik,
- Slovenski dnevi knjige,
- Levstikov in Stritarjev večer,
- Prireditve v okviru občinskega praznika v juniju,
- Glasbeni festival Stati inu obstati,
- Likovne razstave na Trubarjevi domačiji in v Levstikovem domu,
- Poletna muzejska noč in Knjižnica pod krošnjami,
- Rocktronica,
- Dnevi evropske kulturne dediščine,
- Dan reformacije,
- Festival božičnega kruha,
- Božično-novoletni koncert.

Programski cilji:

- zagotovi nadaljnji razvoj nosilnih oziroma osrednjih prireditev,
- povečati povezavo izvajalcev kulturne ponudbe pri izvedbi navedenih dogodkov,
- spodbujanje strokovnega, organizacijskega in trženjskega sodelovanja med vsemi deležniki pri pripravi nosilnih in osrednjih prireditev,
- razviti promocijsko podporo navedenim dogodkom.

Kazalniki:

- število vključenih partnerjev pri izvedbi nosilnih dogodkov,
- število obiskovalcev,
- število mladih in predstavnikov ranljivih skupin v izvajanje in organizacijo nosilnih dogodkov.

8. NALOGE IN CILJI OBČINE VELIKE LAŠČE NA PODROČJU KULTURE

8.1 Naloge Občine Velike Lašče na področju kulture

Javni interes za kulturo temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda, za katerega skrbijo RSI in lokalne skupnosti. Javni interes za kulturo se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za:

- ohranjanje kulturne dediščine,
- kulturno ustvarjalnost, - dostopnost kulturnih dobrin in izboljšanje pogojev za delovanje kulturnih dejavnosti,
- kulturno raznolikost,
- slovensko kulturno identiteto,
- skupen slovenski kulturni prostor.

Naloge občine na področju kulture so navedene v 66. členu Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo: »Občina zagotavlja tiste javne kulturne dobrine, katere določa posebni zakon (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, arhivska dejavnost ipd.), podpira ljubiteljske kulturne dejavnosti, vključno s tistimi, ki so namenjeni kulturni integraciji manjšinskih skupnosti in priseljencev, ter pokriva tudi druge kulturne potrebe prebivalcev, ki jih ugotovi s svojim programom za kulturo.« Ne glede na prejšnji odstavek občina zagotovi tudi javne

kulturne dobrine širšega pomena (uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, novi mediji ipd.), če je to mogoče glede na objektivne okoliščine, kot so število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete ipd., oziroma če to izhaja iz kulturne tradicije občine. V skladu z nalogami občine in analizo obstoječega stanja kulture so za obdobje 2020–2024 oblikovani cilji in ukrepi na posameznih področjih kulture, ki odražajo splošne prioritete kulturne politike, obenem pa odgovarjajo na ključne razvojne probleme posameznih področij.

8.2 Cilji občine Velike Lašče na področju kulture

8.2.1 Zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost

Dostopnost kulture ne sme biti bistveno pogojena s socialnim statusom posameznika, zato je ta cilj ena izmed prioritete kulturne politike Občine Velike Lašče na vseh področjih kulture.

Zato je potrebno:

- zagotavljati ustrezno skrb za optimalno delovanje in razvijanje javne kulturne infrastrukture, - zagotavljati dostopnost javne kulturne infrastrukture najširšemu krogu izvajalcev s področja kulture,
- zagotavljati ustrezne kadre in programe ter izvajanje skupnih projektov,
- vključevanje in povezovanje z drugimi gospodarskimi dejavnostmi (turizem, izobraževanje), - izkoriščanje sistemskih virov financiranja s strani države,
- razvoj kulture in ohranjanje kulturne ter druge dediščine,
- zagotavljati kvalitetne in zadostne programe, tudi z iskanjem sponzorjev in donatorjev.

8.2.2 Ohranitev obstoječega kulturnega standarda in njegova postopna nadgraditev:

- financiranje kulturnih dejavnosti v okviru obstoječih proračunskih postavk na področju kulture in pomoč v primeru presejanja zastavljenega plana dela,
- ohranitev obsega kulturnih vsebin na dosednji ravni in dodajanje novih vsebin,
- sodelovanje vseh deležnikov - povečevanje deleža samofinanciranja pri izvedbi novih vsebin.

8.2.3 Financiranje kulturnih dejavnosti skladno z zakonom:

- priprava finančnih načrtov za področje kulture z upoštevanjem financiranja javnih služb v višini zakonsko opredeljenih osnov, ki vključujejo stroške delovanja zavodov, stroške za plačilo dela v skladu s kadrovskim načrtom in programske materialne stroške ter stroške za investicijsko vzdrževanje prostorov in nakup opreme,
- izvedba javnih razpisov ter javnih pozivov za ljubiteljske kulturne dejavnosti, programe in projekte na podlagi Pravilnika za vrednotenje programov ljubiteljske kulturne dejavnosti v Občini Velike Lašče.

8.2.4 Zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje kulturnih dejavnosti

- ohranjanje obstoječe infrastrukture,
- zagotavljanje brezplačne uporabe (obnovljenih) občinskih prostorov za delovanje društev in izvajanje kulturnih dejavnosti.

8.2.5 Zagotavljanje pogojev za razvoj kulturno-umetniške ustvarjalnosti občanov

- spodbujanje ustvarjalnosti preko izvedbe javnih razpisov in pozivov za financiranje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, programov in projektov,
- sodelovanje pri pripravi in izvajanju programov Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ljubljana okolica.

8.2.6 Dvig kulturne ravni in konkurenčnosti ponudbe

- celovit pristop pri vzgoji občanov, predvsem kulture mladih (multi-medijska podoba kulturnih dogodkov, plakatiranje, sodelovanje s šolami),
- vzgoja in izobraževanje občanov, ki pripravljajo kulturno ponudbo.

8.2.7. Predstavljanje naravne in kulturne dediščine

Naravna in kulturna dediščina sta ne le kulturni dobrini, temveč tudi potencial za gospodarski, še posebej turistični razvoj občine. Zato je potrebno:

- zagotavljati sredstva za obnovo kulturne dediščine,
- zagotoviti dostopnost do informacij o kulturni dediščini,
- nadgraditi dosedanje popise in evidentiranje naravne in kulturne dediščine

8.2.8. Umestitev/ uvedba novih projektov v obstoječo kulturno ponudbo

- gostovanje umetnikov,
- pospeševanje izdajateljstva (audio, video, knjige, monografije, zborniki ipd),
- spodbujanje povezovanja med društvi za večjo prepoznavnost.

9. JAVNA KULTURNA INFRASTRUKTURA V OBČINI VELIKE LAŠČE

9.1 Kulturni domovi

V občini Velike Lašče so za namen kulturnega in družabnega udejstvovanja na razpolago tri dvorane, ki so bile zgrajene ali obnovljene v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Imenovali so jih združni domovi in so bili v veliki meri zgrajeni s prostovoljnim delom. Namenjene so bile raznovrstnim druženjem in prireditvam. V njih so prirejali igre, plese, kino predstave, veselice, sestanke in izobraževanja, pa tudi volitve, pevske vaje, praznovanja ipd.

Z dvoranami so do leta 1994 upravljale krajevne skupnosti (KS Velike Lašče, KS Turjak in KS Rob). Od ukinitve le-teh z njimi upravlja Občina Velike Lašče, ki v letnih proračunih zagotavlja ustrezna sredstva za investicijsko in tekoče vzdrževanje.

LEVSTIKOV DOM

Stritarjeva cesta 1, 1315 Velike Lašče

Levstikov dom je osrednja stavba na drugem velikolaškem trgu. Zgrajen je bil po drugi svetovni vojni na porušeni temeljih nekdanje mogočne Grebenčeve hiše, imenovane Vatikan. V

Vatikanu so bili prostori klerikalne hranilnice in posojilnice, ki je opravljala tu gostilniško, mesarsko in pekarsko obrt. Nekaj časa je bila tu nastanjena tudi pošta. V gornjih prostorih je imel stanovanje in ordinacijo dr. Michelisch, za njim pa dr. Kožuh. Kasnejši združni dom je bil leta 1981, ob 150-letnici Levstikovega rojstva, prenovljen in poimenovan po Franu Levstiku. Leta 1986 so bile v njem urejene spominske sobe Josipa Stritarja, Frana Levstika in Primoža Trubarja. Trubarjeva soba se je leta 2004 preselila v Trubarjevo čitalnico na Trubarjevo domačijo. Levstikov dom je v upravljanju KUD-a Primož Trubar Velike Lašče, v njem delujejo MKL, Knjižnica Frana Levstika, kino in kabelska televizija.

Načrti so, da se uredi lastništvo in odkupi del stavbe, ki je še vedno v lasti Kmetijske zadruga Velike Lašče. S preselitvijo klavnice v Poslovno cono Ločica se pridobi dodatne prostore, s čimer bi se prostore knjižnice razširilo in preselilo v pritličje, uredili dvigalo in obnovili osrednji vhod v dom (lažji dostop), na podstrešju pa uredili razširjene spominske sobe naših književnikov Levstika, Stritarja in Javorška – kot del skupne predstavitve širše velikolaške zgodovine. Na tak način bi se lahko uredilo kulturno-mladinski center po vzoru KC Kočevje.

DOM KRAJANOV TURJAK

Turjak 17, 1311 Turjak

Dom krajanov Turjak je sedež turjaškega društva KUD Marij Kogoj Turjak. Namenjen je v prvi vrsti kulturnim dejavnostim (dvorana), prostore pa se oddaja tudi zunanjim najemnikom za različne dejavnosti (kulturne, športno rekreativne ...)

Cilji:

Lokalna društva imajo v Domu krajanov Turjak svoj sedež, prostore uporabljajo glede na njihovo dejavnost brezplačno, a gospodarno. Dom krajanov naj bi še v prihodnje predstavljal center krajevne skupnosti. Med uporabniki bo potrebno izbrati upravljavca doma, ki bo kot dober gospodar skrbel za prostore in koordinacijo med občino in uporabniki.

DOM KRAJANOV ROB

Rob 5, 1314 Rob

Dom krajanov v Robu je sedež društva KUD Rob. Prostore uporabljani člani društva za gledališko dejavnost, v njem se zbira sekcija društva Čajanke, dvorano uporabljajo za športno vzgojo učenci Podružnične šole Rob.

V domu deluje tudi Amaterska knjižnica Rob (pod okriljem MKL, Knjižnico Frana Levstika).

Cilji:

Dom krajanov Rob ni v lasti Občine zato težje definira cilje in planira investicije. Vsekakor pa želi Občina ohraniti Dom krajanov kot kulturni center krajevne skupnosti Rob in eno od pomembnih točk razvoja kulture v občini.

TRUBARJEVA DOMAČIJA, Rašica 69, 1315 VELIKE LAŠČE

Poleg naštetih kulturnih domov je osrednje središče kulturnega življenja **Trubarjeva domačija na Rašici** (Rašica 69, 1315 Velike Lašče). Prostori so v prvi vrsti namenjeni muzejski, izobraževalni in drugi kulturni dejavnosti same domačije in lokalnih kulturnih društev in drugih organizacij.

Prostori v domovih in na Trubarjevi domačiji se oddajajo v najem na podlagi Pravilnika o oddajanju prostorov v najem in uporabo (Uradno glasilo Občine Velike Lašče, št. 2/10) in Sklepa o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče (Uradno glasilo Občine Velike Lašče, št. 2/2016, 5/2017).

Kulturna društva, ki s svojimi delovanjem in programi izpolnjujejo kriterije za sofinanciranje na podlagi letnih razpisov, istočasno opravljajo dejavnosti za uresničevanje namena in ciljev, ki so v javnem interesu na področju kulture in so s tem upravičene do zagotavljanja primerne infrastrukture s strani Občine. Občina zagotavlja brezplačno uporabo občinskih prostorov za izvajanje programov posameznih društev (vaje, nastopi, občni zbori, druženje...), kar pomeni neovrednoten prispevek Občine k delovanju kulturnih društev.

9.2 Javni interes na področju dejavnosti kulturnih domov

Kulturni domovi v občini Velike Lašče izvajajo naslednje naloge:

- razvoj temeljnih kulturnih programov (prireditveni, koncertni, gledališki, filmski)
- razvoj novih vsebin in programov kulturnega in vsebinskega programa ,
- povezovanje različnih poklicnih in ljubiteljskih ustvarjalnih skupin in deležnikov
- oblikovanje abonmajskih programov na posameznih področjih - vključevanjem v povezave kulturnih domov in drugih povezav posameznih dejavnosti,
- povečanje deleže kvalitetnih kulturnih skupin v programski shemi, predvsem dela ljubiteljskih skupin
- razvoj in krepitev podpornih programov za društva, nevladne organizacije in kulturne ustvarjalce (infrastruktura in strokovna podpora)
- kvalitetnejše obveščanje javnosti, občanov in občank o kulturnih programih, vsebinah in aktivnostih
- posodabljanje tehnične infrastrukture v domu,
- odprtost prostorskih kapacitet deležnikom na področju kulturne dejavnosti,
- spodbujanje razvoja kulturne ozaveščenosti občanov in občank,
- izvajanje različnih aktivnosti za ranljive skupine,
- povečanje tržne uspešnosti delovanja,

Programski cilji

Kulturni domi bodo s svojimi programi v okviru izvajanja javne službe in z dejavnostjo na trgu spodbujali in oblikovali pogoje za razvoj kulture in umetnosti, pa tudi izobraževanja in znanosti ter zagotavljali:

- Načrtovanje, organizacijo in izvedbo raznolikih kulturno-umetniških in lokalnih kulturnih programov,

- Podporo in asistenco kulturnim ustvarjalcem in umetnikom ter izvajalcem javnega interesa na področju kulture, ljubiteljske kulture in lokalnega kulturnega programa in drugim izvajalcem ter zagotavljanje dobrih pogojev za njihovo delo,
- Raznolik in širok spekter programov in aktivnosti za preživljanje prostega časa posameznikov in organiziranih skupin tako s področja kulturne dejavnosti kot tudi drugih področij,
- Socialno okolje in prostore za druženje posameznikov in skupin,
- Kulturno vzgojo, izobraževanje in usposabljanje posameznikov in skupin,
- Pretok znanja in novih idej,
- Vzpostavljanje strateških in razvojnih partnerstev za izvajanje inovativnih, trajnostnih in participativnih projektov na področju kulturne dejavnosti iz izvajanja lokalnega programa kulture,
- Tesno sodelovanje z občino kot ustanoviteljico in sorodnimi ustanovami ter izvajalci lokalnega programa kulture v občini Velike Lašče,
- Kreiranje, prijavljanje in izvajanje raznovrstnih projektov s ciljem uresničevanja lokalnega kulturnega programa v občini Velike Lašče, bogatenja kulturne dejavnosti in pridobivanja sredstev za izvajanje programov,
- Aktivno in razvijajoče se komuniciranje z različnimi javnostmi,

Kazalniki:

- Delež vključenih prebivalcev v obiskovanje kulturnih prireditev in drugih programov,
- Delež vključenih izvajalcev lokalnega kulturnega programa občine Velike Lašče v oblikovanje in izvajanje programa Kulturnega doma,
- Število novih programov in novih vsebin,
- Število izvedenih prireditev,
- Število izvedenih podpornih aktivnosti društvom in drugim izvajalcem ter ustvarjalcem na področju kulturne dejavnosti,
- Število obiskov prireditev.

10. KULTURNI TURIZEM

Vizija je, da občina Velike Lašče postane prepoznavna kulturno turistična destinacija s svojimi znamenitostmi ter zanimivo nepremično in premično kulturno dediščino. Da bi dosegli ustrezen turistični razvoj, je potrebno povezovati vse deležnike v občini Velike Lašče, pri tem pa ima kulturna dediščina in dejavnost pomembno vlogo in mesto.

Pomembno osnovo kulturnega turizma predstavljajo:

- Trubarjeva domačija,
- Grad Turjak,
- Spominska soba Levstika in Stritarja v Levstikovem domu v Velikih Laščah,
- Iljev kozolec v Dolnjih Retjah,
- Stritarjeva kašča z zbirko malega kmečkega orodja na Podsmreki ...,
- Ostanke zapornih zidov Claustra Alpium Iuliarium,
- Sakralna dediščina,
- Kulinarična in druga nesnovna dediščina.

Programski cilji:

- oblikovanje strategije razvoja kulturnega turizma,
- oblikovanje vsebine kulturno – turistične ponudbe,
- povezovanje ponudnikov in deležnikov kulturno – turistične ponudbe,
- projektna opredelitev razvoja manjkajoče ponudbe kulturno – turističnih produktov,
- povezovanje kulturnih izvajalcev pri izvedbi dogodkov s spodbujanjem strokovnega, organizacijskega in trženjskega sodelovanja med društvi, zavodi, gospodarstvom.

Kazalniki:

- število oblikovanih programov kulturno – turistične ponudbe,
- število vključenih partnerjev,
- število dogodkov, vključenih v kulturno – turistično ponudbo,
- število dogodkov, ki so organizirani v sodelovanju različnih organizatorjev.

11. MEDNARODNO SODELOVANJE

V prihodnjem obdobju želimo nadgraditi sodelovanje na mednarodnem področju. Pri tem sodelovanju je prioriteta širjenje domače kulturne ustvarjalnosti in tradicije ter razvijanje medkulturnega dialoga. Nadaljuje se sodelovanje s švicarsko občino Lützelflüh, okrepi vezi in nekatere na novo vzpostavi tudi kulturne vezi s protestantskimi nemškimi deželami, z mesti, kjer je Trubar živel in delal.

Programski cilji:

Da bi vzpostavili kvalitetno mednarodno sodelovanje, je treba zasledovati naslednje programske cilje:

- vzpostavitev strategije mednarodnega sodelovanja in določitev ciljev na področju kulture,
- okrepitev mednarodnega sodelovanja na kulturnem področju pri črpanju EU sredstev,
- sofinanciranje projektov kulturnih izvajalcev, ki bi pridobili tudi sredstva EU,
- prenosi znanj od izvajalcev, ki so bili uspešni pri pridobivanju EU sredstev, na deležnike v kulturi v občini Velike Lašče,
- izvajanje in organiziranje pomoči pri kandidiranju kulturnih organizacij na razpise EU in druge mednarodne razpise za financiranje kulturnih organizacij.

Kazalniki:

- število mednarodnih projektov,
- število društev vključenih v mednarodne prireditve,
- število obiskovalcev mednarodnih prireditev.

12. PRORAČUNSKO FINANCIRANJE KULTURNIH DEJAVNOSTI

12.1. Načini financiranja

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo prinaša novosti glede sistema financiranja, ki jih je potrebno upoštevati tudi na lokalni ravni. Koncept javnih kulturnih dobrin sicer

poskuša obravnavati kulturne izvajalce enotno, vendar pa je potrebno za različne kategorije kulturnih izvajalcev uveljaviti različne režime financiranja. Javne kulturne dobrine se zagotavljajo s financiranjem javne službe in financiranjem kulturnih projektov. Pomembna novost zakona je, da se pri financiranju javne službe v kulturi upoštevajo enake osnove za izračun sredstev pri izvajalcih, ki so javni zavodi, kot pri drugih izvajalcih javne službe in javnih kulturnih programov ter projektov.

12.2. Sredstva za delovanje in investicije v kulturno infrastrukturo

Občinska sredstva namenjena kulturi so razdeljena na naslednje segmente:

- Sredstva za financiranje občinskih prireditev,
- Sredstva za ohranjanje kulturne dediščine,
- Knjižničarstvo in založništvo,
- Umetniški programi – gledališki abonma,
- Ljubiteljska kultura (sofinanciranje kulturnih društev, sofinanciranje JSKD),
- Sredstva za programe na Trubarjevi domačiji (financiranje vodnikov, sredstva za programe na domačiji),
- Sredstva za tekoče vzdrževanje objektov za kulturno dejavnost,
- Sredstva za investicije v objekte za kulturno dejavnost,
- Sredstva za investicije v sakralno dediščino.

13. POSTOPKI LETNEGA NAČRTOVANJA IN POROČANJA ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Občina Velike Lašče skladno z zakonom, v letih 2020–2024 predvideva štiri načine financiranja:

- financiranje javnih zavodov preko neposrednega poziva in sklenitve pogodb,
- financiranje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in programov na podlagi javnega razpisa ali javnega poziva in sklenjene letne pogodbe o financiranju,
- financiranje obnove sakralnih objektov na podlagi javnega razpisa in sklenjene pogodbe o financiranju,
- financiranje obnove kulturnih objektov in objektov kulturne dediščine na podlagi izvedbe javnih naročil in pogodb z izbranimi izvajalci

Letno načrtovanje kulturnih dejavnosti se sprejme s potrditvijo proračuna za tekoče leto, poročanje sledi ob sprejemanju zaključnega računa.

Velike Lašče 15. 10. 2020

Dr. Tadej Malovrh, župan